4,50 lei

ŞTEFAN D. GHEORGHIU • CORONA DE PIATRĂ

ŞTEFAN D. GHEORGHIU

coroana de piatră

EDITURA TINERETULUI

ȘTEFAN D. GHEORGHIU • COROANA DE PIATRĂ

Coperta: SERGIU GEORGESCU

ȘTEFAN D. GHEORGHIU

COROANA DE PIATRĂ

(Locuri și legende)

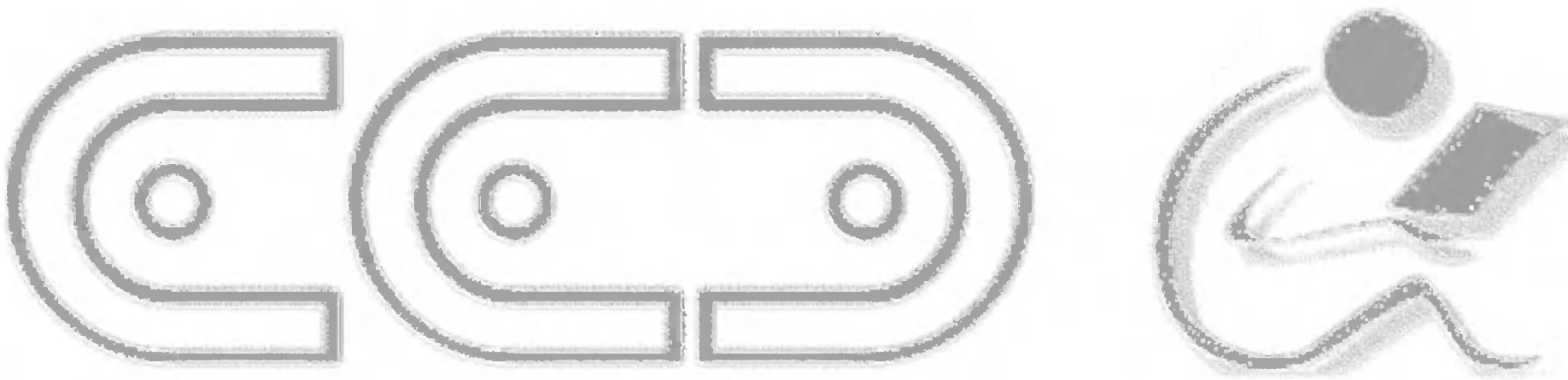

EDITURA TINERETULUI

CEAHLĂUL

În inima Carpaţilor Moldovei se ridică spre bolta cerului Ceahlăul. O cetate uriaşă de piatră străjuită de contraforţi. Ca să ajungi în împărăţia norilor trebuie să-ţi iei tovarăş de drum şoseaua ce străjuieşte unul din malurile Bistriţei. Mai departe te afunzi în poiana din valea pîrîului Schitu, inundată de zgomot asurzitor. Pe un scoc construit anume curg buştenii la vale. Înaintînd spre amonte, ajungi la poalele Ceahlăului, în poiana cu fîneaţă de la schitul Durău.

Ceahlăul, bătrînul rege al Carpaţilor răsăriteni, cunoscut încă din vechime, nu e mai puţin vestit la noi ca Pindul sau Olimpul cei mult cîntaţi în basme şi legende.

Înalt, cu fruntea semeaţă, Ceahlăul ne oferă posibilitatea ca pe vreme foarte senină, către asfinţitul soarelui, să vedem de la 1904 m mai toată Moldova. La poale se desfăşoară în toată măreţia gigantul de beton, zăgazul Bistriţei.

Cutreierînd prin Ceahlău apar la fiecare pas stînci cu înfăţişare stranie, poate locuri unde se aduceau ofrande idolilor păgîni, poate prin aceste singurătăţi să fi fost chiar adăpostul pe pămînt al lui Zamolxis, zeul iubit al dacilor şi geţilor. Şi tot pe aici, prin locurile unde nu poposesc decît norii şi vulturii bărboşi, poate să fi stat chiar marele preot Deceneu.

Pe aceste meleaguri, izvoarele, pietrele, fiece loc are taina lui, legenda lui. Tîlcul ascuns al legendelor trece povestit de la străbuni la buni şi de la ei la fii şi nepoţi. Bucuria sau suferinţa, curajul şi bărbăţia nu lipsesc în nici una din ele.

Din vechi timpuri se mai păstrează încă sărbătoarea sau hramul Ceahlăului, unică în felul ei în România. Prin felul cum se serbează hramul, aminteşte mai mult obiceiurile păgîneşti decît pe cele bisericeşti. La 6 august, după strînsul pîinii de pe cîmp, mulţime de ţărani din satele vecine urcă pe munte unde, la lumina focurilor, cîntă şi se ospătează toată noaptea.

Din marea de jnepeni culcaţi de vîntul tăios se profilează nenumărate mogîldeţe de piatră, fiecare botezată de popor cu un nume potrivit. Iar pe coastele domoale sau prin rarişti se desfăşoară un covor cu cea mai variată gamă de culori. Pe Ceahlău nu lipseşte nici una din florile de munte, dar fiecare apare într-o formă deosebită decît în altă parte. O adevărată simfonie.

★

A fost odată, demult tare, un împărat. El avea o împărăţie neîntrecută în mărime, frumuseţe şi bogăţie. Dar împăratul era totuşi nemulţumit. Împărăteasa nu-l fericise încă cu un copil. Cît de mult îşi dorea împăratul să aibă un fecior, să se fălească cu el ! Cîte n-a făcut împărăteasa ca să aibă un copil ? A stat de vorbă cu toţi vracii din împărăţie. A chemat pe cei mai mari învăţaţi, dar nimeni nu izbuti să-i găsească leacul.

Anii treceau. Într-o zi a poposit în cetate o bătrînică tare gîrbovită. Aflase de necazul cel mare al împărătesei şi venise să-i dea şi ea un sfat, poate i-o fi de folos. Cînd s-a înfăţişat împărătesei, aceasta a primit-o cu braţele deschise.

Şi din două-trei vorbe a şi pus-o să trimită pe cineva pe muchea dealului, să culeagă sunătoare cu floarea roşie. Să facă ceai şi să-l bea. Dacă va face aşa o să aibă copii cîţi i-o pofti inima.

Bătrîna a plecat. Puţin după aceea, bînd ceaiul după spusele babei, împărăteasa a făcut o fată. Împăratul s-a bucurat foarte cînd şi-a văzut primul copil. Dar el voia totuşi un băiat. Iar a băut împărăteasa ceaiul fermecat, şi iar a făcut un copil. Dar era tot fată. Aşa s-au petrecut lucrurile de şapte ori. De unde la început nu aveau

nici un copil, acum aveau şapte, dar toate erau fete. Visul împăratului de a avea un băiat încă nu se împlinise.

Atunci împărăteasa a pus slujitorii să o caute pe bătrîna atotştiutoare. Dacă au găsit-o au adus-o în cetate. Împărăteasa i-a mulţumit pentru sfaturile date şi a mai rugat-o s-o înveţe cum să facă şi un băiat. Bătrîna a povăţuit-o ca atunci cînd fierbe ceaiul şi dă în clocot să arunce în vas cîteva flori de coacăze. Şi de data asta sfatul bătrînei a fost îndeplinit întocmai.

Într-o zi împăratul şi-a văzut visul cu ochii. Avea acum un băiat de toată frumuseţea, pe care l-a numit Vulturaş. Era un copil cum nu se mai aflau alţii. Creştea într-o zi cît alţii în zece. Pe măsură ce creştea se făcea tot mai frumos. Părinţii îl sorbeau din ochi. Împăratul se făIea cu fiul său şi cu cine vorbea îi spunea că Vulturaş va fi Craiul Crailor, că asemenea mîndreţe de băiat nu se mai află.

Lui Vulturaş îi plăceau de mic vietăţile înaripate. Odată, pe cînd se afla în pădure, s-a apucat să umble prin cuiburi. Scotocea să prindă pui de păsări cu care să se joace. Mulţi puişori a găsit şi în tovărăşia lor s-a jucat toată ziua. Cînd soarele a scăpătat dincolo de deal, Vulturaş s-a îndreptat spre casă. Pe drum a dat de un pui de vultur cu gîtul golaş, care se tîra anevoie. Aripa dreaptă îi atîrna zdrobită. Cînd l-a luat în braţe, puiul a pus capul pe umărul lui Vulturaş şi s-a rugat să-l ducă acasă. Băiatul ştia unde se află împărăţia vulturilor şi, pentru că socotea că puiul nu va putea ajunge singur, a pornit-o la drum. Noaptea se lăsa pe nesimţite. De după creasta cea mare a muntelui se ridica luna parcă chemată de cineva ca să-i lumineze calea. Noaptea tîrziu Vulturaş bătea la poarta cetăţii care stătea ridicată pe o culme în mijlocul împărăţiei unde hălăduiau vulturii. Străjile au dat repede de veste stăpînului lor. În faţa porţii s-a înfăţişat tatăl puiului, ce era mai mare peste toţi vulturii. Cînd şi-a văzut fiul cu aripa zdrobită, l-a cuprins o jale fără margini. Dar n-a vărsat lacrimi, ci cu vorbe duioase căuta să-l îmbărbăteze pe cel rănit.

Vrînd să răsplătească bunătatea lui Vulturaş, tatăl puiului l-a rugat să-i spună ce să-i dea pentru fapta sa. Dar Vulturaş n-a voit

să primească nimic. Şi totuşi, pînă la urmă tatăl puiului l-a răsplătit cu o pană de aur, care avea puterea să îndeplinească stăpînului trei dorinţe cînd acesta avea să fie în primejdie.

În timp ce Vulturaş se afla în minunata împărăţie a înaripatelor, acasă, împăratul nu-şi mai găsea locul. În noaptea aceea, duşmanii, care vedeau că împăratul îmbătrîneşte şi credeau că nu mai poate lupta, au călcat hotarul împărăţiei. De bună seamă, se gîndea împăratul, Vulturaş a fost răpit de duşmani, dus cine ştie unde şi pus în lanţuri. Cînd l-a văzut intrînd în cetate, împăratul se linişti.

Între duşmanii cei mai de temut pe care îi avea împăratul se afla Spînul cel fără de lege, fiul Vrăjitoarei şi nepot de mamă al Scorpiei. Adesea Spînul năvălea în împărăţie şi distrugea tot ce întîlnea în cale.

Într-o luptă cu Spînul, împăratul a fost răpus. Vulturaş cu toate că era încă băieţandru a luat în mîinile sale treburile împărăteşti. Spînul atît a aşteptat. A căutat nod în papură şi a şi venit cu oaste ca să-l supună pe Vulturaş. Prin şiretenia Spînului cel fără de lege, oastea împărătească a fost nimicită, iar Vulturaş aruncat într-o prăpastie. De aici nu mai putea ieşi. Aducîndu-şi aminte de pana de aur pe care o purta la el, Vulturaş o scoase din sîn şi spuse :

— Pană de aur, dă-mi aripi să zbor de aici.

Ca prin farmec, cît ai clipi, Vulturaş se afla sus pe munte. Acolo a pornit din nou lupta cu Spînul cel rău. Cum se băteau, Spînul, şiret cum era, l-a prins în braţe şi l-a aruncat într-o hrubă astupînd totodată gura cu o lespede de piatră.

Iar a chemat Vulturaş pana în ajutor :

— Pană de aur, prefă-mă într-o şopîrlă mică, să pot scăpa prin crăpăturile stîncii.

La fel ca şi prima dată, Vulturaş a ieşit la lumina zilei şi iar a început lupta cu duşmanul.

Văzînd că nu poate scăpa de el, Spînul a chemat ploaia în ajutor. Aceasta a venit degrabă şi s-a abătut ca un potop asupra lui. Cu ajutorul penei de aur, fiindu-i îndeplinită cea de a treia dorinţă, Vulturaş s-a acoperit cu un cojoc de piatră tare. Dar ploaia nu s-a

putut abate numai asupra lui Vulturaş, ci l-a lovit şi pe Spîn. Nelegiuitul a fost trîntit mai întîi la pămînt, apoi ucis şi tîrît de şuvoaie departe prin hăurile fără fund.

Scăpînd de urgie, Vulturaş stă şi azi pe munte, străjuindu-şi de pe înălţime toată împărăţia.

TOACA

Masivitatea de conglomerate şi calcare a Ceahlăului a fost desfăcută de ape în nenumărate bucăţi. Toaca, una dintre acestea, pare să ocrotească cu zvelteţea sa turlele din jur. În împărăţia peste care domneşte vîrful Toaca (1904 m) nu se aude decît vuietul vîntului. Pe aici nu se încumetă să-şi facă adăpost decît vulturii bărboşi, prinţii neîncoronaţi ai Carpaţilor.

Cupola gotică, căci aşa apare, privită de pe podul Ceahlăului, este încinsă la poale de o imensă pajişte alpină, din mijlocul căreia ţîşneşte mantaua sclipitoare în bătaia soarelui a calcarelor din care e alcătuită Toaca. Întreaga natură vegetală caută parcă şi cel mai mic adăpost, ferindu-se din calea năprasnicului vînt care bate în rafale ucigătoare. Dar Toaca stă încremenită, nepăsătoare şi rece la tot ce se întîmplă în jurul ei.

★

Se spune că marea a fost alungată de pe pămînt de puzderia de zmei care au pus stăpînire pe împărăţia ce fusese acoperită de ape. Cînd marea a fugit spre văile în care se află şi azi, au rămas o sumedenie de comori ; unele mai la suprafaţa pămîntului, altele în adîncuri, aşa cum fuseseră ascunse de valuri.

Într-un loc a poposit, după ce pămîntul s-a zvîntat, Zmeul Zmeilor cel hain şi plin de ură. După ce şi-a găsit sălaş unde să-şi odihnească ciolanele lui cele bătrîne, s-a apucat să scormonească

pentru a da de comoara care se afla ascunsă de veacuri sub munte. Săpa de dimineaţă pînă seara, bătea cu tîrnăcopul şi scotea cu lopata. Aşa a făcut o groapă largă şi adîncă, dar de comoară tot nu dădea. Pămîntul şi piatra pe care le scotea din groapă le aşeza alături. Grămada creştea văzînd cu ochii. Dar tot ce scotea ziua se năruia în timpul nopţii. În fiecare dimineaţă o lua de la început. Tare se mai necăjea de tot ce se întîmpla.

I-a venit atunci în minte un gînd straşnic. Aflase de la semenii săi că Vîntul şi Ploaia caută şi ei în alte locuri asemenea comori tainice. A stat şi a chibzuit cum să facă, cum să dreagă, ca să-i atragă de partea lui şi împreună să pornească la treabă. I-a chemat la sfat şi s-au aşezat la tocmeală, cu Vîntul şi Ploaia, ca să-i ajute să scoată comoara din adîncul pămîntului. Şi astfel s-au învoit să împartă ce vor găsi pe din două. O jumătate avea s-o ia zmeul, că al lui e locul, iar cealaltă jumătate s-o împartă între ei Vîntul şi Ploaia, ca fiind numai ajutoare. După ce tocmeala a fost încheiată, s-au apucat de treabă.

În timpul zilei, Zmeul săpa cît îl ţineau puterile. Noaptea, Vîntul îşi strîngea puterile şi spulbera pămîntul fărîmiţat, după care venea Ploaia cu apele sale şi căra de vale pietrişul şi bolovanii. Treaba mergea destul de bine. O vreme au lucrat din toate puterile. După un timp însă, a intrat zîzania între ei. Zmeul spunea că s-a înşelat cînd s-a tocmit părtaş cu ei, că partea cea mai mare trebuie s-o ia el, că munceşte mai mult. „Ce poate face Vîntul sau Ploaia dacă nu sap eu?“ spunea cu fală Zmeul cel rău. Drept răspuns, Vîntul, care se credea cel mai puternic, spunea la rîndu-i: „Fără mine, fără puterea mea, văile s-ar umple de bolovani şi Ploaia n-ar mai avea unde căra pietrişul. Eu duc ţărîna la şapte poşte de groapă“. Dar nici Ploaia nu se lăsa mai prejos. Socotea la rîndu-i că i se cuvine partea cea mai mare. De altfel, Ploaia se mai gîndea că ea singură ar putea scoate comoara la suprafaţă.

N-a trecut mult şi de la ceartă s-a iscat şi bătaia. Vîntul s-a înţeles în ascuns cu zmeul s-o alunge pe tovarăşa lor. Zis şi făcut. De cum se lăsa seara, Vîntul începea să sufle cu putere. Norii se

împrăştiau, iar Ploaia devenea tot mai neputincioasă. De la o vreme, Ploaia a băgat de seamă unde avea să ducă mîrşăvia pe care o pusese la cale zmeul. L-a lăsat un timp s-o creadă într-adevăr neputincioasă.

În timpul unei zile, pe cînd Vîntul dormea prin ramurile copacilor, Ploaia s-a mîniat aşa de tare, că n-a mai aşteptat noaptea şi s-a apucat să-şi adune norii. S-a pornit atunci să arunce apă cu găleata peste locul unde săpa Zmeul. Cît ai clipi, groapa se umpluse cu apă. Mai să-l înece. Văzînd urgia care se abătuse asupra sa, Zmeul a chemat Vîntul în ajutor. Cînd acesta s-a apropiat de noi şi a început să-i împrăştie, Ploaia a fugit repede la fratele ei mai mare, Fulgerul cel năprasnic. După ce a aflat despre ce e vorba, Fulgerul se năpusti asupra pămîntului, aruncîndu-şi toate flăcările. Zmeul care nu apucase să iasă încă din groapă a fost prins de Fulger şi săgetat. Trupul mătăhălos s-a prăbuşit ca un bolovan în fundul gropii.

De atunci Vîntul şi Ploaia au devenit cei mai mari vrăjmaşi. Duşmănia lor e vecină cu moartea. În zadar caută Vîntul să scoată singur comoara din fundul pămîntului. Fulgerul se aruncă în mii de trăsnete peste vîrful de piatră. Îl loveşte sec, ca ciocanul într-o toacă, iar muntele vuieşte aşa de tare, că umple de zgomot întreaga zare.

PANAGHIA

Din mijlocul stîncilor, la marginea unei prăpăstii ameţitoare, se ridică Panaghia. De veacuri stă înfiptă ca un corn uriaş în spinarea Ceahlăului. De jur-împrejur păduricea de jnepeni acoperă pietrele ca un minunat covor din basme.

Ploaia a sculptat cornul de piatră al Panaghiei, aşa că el apare scrijelit şi rotunjit. Domol, dar măreţ şi impunător, cornul stă meditativ şi priveşte la cele ce se întîmplă în jurul său, asociind întîmplările prezentului cu cele ale trecutului îndepărtat.

★

Se zice că demult, foarte demult, s-au născut într-un sat, la margine de pădure, doi fraţi gemeni. Semănau ca două picături de apă. Dar nu numai la înfăţişare, ci şi la felul lor de a fi. Pe măsură ce creşteau, fraţii se iubeau tot mai mult. Ei nu s-au certat niciodată, chiar dacă atunci cînd erau mici mai aveau de împărţit niscaiva jucării. De copilandri au fost obişnuiţi cu viaţa aspră, plină de lipsuri, căci tatăl lor, om sărac, nu le putea da mai mult. Cea mai mare fericire a lor era să meargă la pădure, să asculte freamătul copacilor. Aşa se face că în scurtă vreme au învăţat taina copacilor şi o dată cu ea şi meseria de tăietor cu securea. Fiecare din ei îşi ducea viaţa aşa cum putea. Niciodată n-au avut mai mult decît să trăiască de la o zi la alta. Banii care-i cîştigau abia le ajungeau pentru merinde.

Într-o zi ca în multe altele suiau costişa muntelui. Mergeau tăcuţi, ca de obicei, unul în urma celuilalt, pe poteca ce şerpuia spre partea de pădure unde aveau să taie lemne. Urcau din greu. Pe alocuri poteca era fărîmată de şuvoaiele de apă. Într-un tîrziu au ajuns într-un loc unde cărăruia nu mai urca aşa pieptiş. Era mai domoală. Se apropia golul muntelui. Deodată, dintr-un tufan de zmeură, se ivi un urs mătăhălos. Îşi întoarse capul într-o parte şi alta şi o porni în sus. Flăcăilor nu le-a prea plăcut întîlnirea aceasta aşa de dimineaţă. N-aveau nici un chef să-l supere pe moş Martin, de vreme ce el nu dădea semne de nelinişte.

Au mers aşa o bucată de drum. Deodată, ursul începu să mormăie. Se pare că văzuse ceva care-l supăra şi făcu calea întoarsă. Venea cu mersul legănat dar repejor. Cînd s-a apropiat de flăcăul din faţă, acesta se dădu într-o parte. Atunci ursul s-a repezit la el şi l-a trîntit la pămînt. Văzînd ce se întîmplă, cel care era mai în urmă pe potecă a sărit în ajutorul fratelui său. S-a năpustit cu securea asupra ursului. Se vede treaba că în grabă n-a prins securea cum se cuvine de coadă, căci a scăpat-o din mînă de îndată ce a lovit ţeasta ursului. Întărîtat, ursul l-a lăsat pe cel căzut şi s-a repezit la cel ce se afla în picioare. Sărind ca ars din locul lui, cel căzut se azvîrli asupra fiarei. Căută cuţitul de la cizmă şi nu-l găsi. Atunci prinse cornul cu care se chemau unul pe altul, fraţii, cînd se aflau la mare depărtare. Şi lovind cu putere, ursul a căzut la pămînt urlînd înfiorător.

Urla fiara de ţi se făcea părul măciucă auzind-o. Nu după multă vreme s-a domolit. Cînd s-au apropiat de el, ursul murise.

Nu ştiu cum se făcu căci după ce ursul a fost doborît, fraţii, care niciodată nu s-au certat şi nici nu şi-au spus vorbe de ocară, s-au luat la harţă. Cel care lovise cu cornul spune că pielea i se cuvine lui. La fel susţinea şi celălalt că fără el ursul l-ar fi trimis pe frate-său pe lumea cealaltă.

În vremea cînd cearta era în toi, s-a petrecut un lucru ciudat. Cornul din pieptul ursului a început să crească văzînd cu ochii. La început a crescut de un cot, apoi de un stînjen şi mai tîrziu de mai

mulţi stînjeni. Se îngroşa mereu, mereu, pînă a acoperit de tot leşul ursului. Acum ursul nu se mai vedea, dar cornul tot mai creştea.

Văzînd cornul frăţiei lor, care de atîtea ori îi adunase laolaltă, feciorii şi-au dat seama că făcuseră o mare greşeală certîndu-se, ei, care toată viaţa nu şi-au spus unul altuia nici o vorbă urîtă. S-au uitat unul în ochii celuilalt şi au plecat ruşinaţi de la locul cu pricina.

De atunci cornul stă înfipt în locul acela şi se mai vede şi azi. Iar fraţii nu s-au mai certat cîte zile au mai avut de trăit.

DOCHIA

Pe tăpşanul ce se deschide sub Panaghia, acoperit totdeauna de verdeaţă, stau răsfirate o sumedenie de stane de piatră. De mii de ani calcarele muntelui sînt modelate la fel cum mîna măiastră a unui sculptor dă viaţă lutului, prefăcîndu-l în chip omenesc. Ciobanii de prin partea locului au botezat stînca mai mare Dochia, fiind asemănătoare cu o fată îmbrăcată mocăneşte, o ciobăniţă. Bolovanii din jur par a fi nişte oi, ce stau să dormiteze la umbră, atunci cînd la amiază e mare zăpuşeală şi nu mai pot paşte. Cum stă Dochia faţă de bolovanii din jur, îţi vine să crezi că, dacă într-adevăr au fost cîndva fiinţe, ele au fost urmărite de o oaste mare. Dochia se află la margine de prăpastie. Tot locul roată parcă e brăzdat de urmele unei oştiri, căci pe fiece piatră se zăresc urme de copite.

Dar martorul cel mai crezut rămîne tot natura, care de-a lungul timpului a măcinat roca, a scrijelit-o, pînă i-a dat forma în care se arată azi Dochia şi oile din jurul ei.

★

S-a întîmplat cîndva...

Dacii, strămoşii noştri, pierduseră primul război cu romanii. Dar cu toată înfrîngerea suferită n-au fost îngenuncheaţi. Nu o dată s-a întîmplat ca imperiul roman să trăiască clipe de încordare. Condiţiile puse de Traian regelui dac, Decebal, înrobeau ţara şi poporul. Era necesară deci o răscumpărare prin luptă a ceea ce se pierduse.

Imperiul roman nu avea să-şi găsească liniştea atîta timp cît la Dunăre se afla Dacia şi regele ei, Decebal. Singurul lucru ce-i rămî-

nea împăratului roman era să termine odată pentru totdeauna cu această țară. În cel de al doilea război, armatele romane au ajuns pînă în inima țării, sub zidurile cetății Sarmizegetusa. Dacii se băteau cu disperare. Mulțimea vrăjmașilor îi copleșea. Multe atacuri date prin surprindere au fost respinse. Dar cohortele romane erau împrospătate mereu. Dacii se răreau văzînd cu ochii. Cînd romanii au pătruns în cetate n-au mai găsit nimic. Căpeteniile dace și-au curmat zilele, pentru a nu cădea vii în mîinile năvălitorilor.

Înconjurat de cei mai credincioși dintre slujitorii săi, Decebal și fiica sa au luat drumul codrului. Împresurat de dușmani, Decebal pierde și ultimii oșteni. În fața restriștei, regele dac goli cupa morții și se străpunse cu sabia. Rămasă singură, fără nici un ajutor, fiica lui Decebal se afundă în desișul de nepătruns al pădurii. Pentru moment romanii s-au mulțumit cu capul lui Decebal, pe care l-au trimis la Roma, să vadă și senatul că imperiul a fost salvat de cel mai crîncen dușman : viteazul și temutul Decebal.

. . . . . .

Cînd a aflat generalul care cucerise cetatea că fiica lui Decebal n-a fost găsită ca să fie adusă în fața împăratului, în semn de supunere, s-a mîniat foarte. A dat poruncă aspră ca patru legiuni romane să se pregătească de luptă și s-o urmărească.

— Să fie adusă vie sau moartă și înfățișată împăratului, a tunat generalul către căpitanul care avea să urmărească pe tînăra copilă.

Oștenii, înarmați cu lănci și suliți, au pornit pe poteci întunecate în căutarea frumoasei fete. Lipsită de apărare, copila își luase lumea în cap. Pierderea tatălui o descumpăni într-atîta, încît, cuprinsă de groază, ceru ajutor zeului Zamolxis. Zeul iubit al dacilor, acela care aducea timpul frumos și cerul fără nori a ferit-o de multe ori de primejdie. Cînd armata era aproape s-o împresoare, Zeul i-a luminat mintea și ea a găsit poteca care o ducea spre satele unde avea să se ascundă. Multe zile în șir a fost hăituită de dușmani. Dar fata s-a ascuns și a scăpat pentru o clipă de rușine.

Săturîndu-se de atîta căutare, legiunile romane s-au întors de unde plecaseră. Comandantul s-a înfăţişat cu capul plecat. Ordinul dat nu fusese îndeplinit. Spumegînd de mînie, generalul a dat poruncă să i se taie capul.

— Să zacă în ţărînă capul acela ce nu ştie să-mi îndeplinească porunca.

Şi cuprins de aprigă mînie s-a înconjurat de alte legiuni şi în fruntea lor a pornit chiar el.

Generalul mergea călare, iar legiunile răsfirate începuseră să cerceteze cu şi mai multă băgare de seamă potecile pădurii. Au mers ei trei zile şi trei nopţi, dar de fată n-au dat. Cînd se iveau zorile, ca să înceapă cea de a patra zi, oastea pătrunse într-un desiş prin care nu se putea trece decît cu mare greutate. Acolo era ascunsă fiica lui Decebal. Auzind loviturile de secure, căci soldaţii începuseră a doborî copacii, pentru a-şi croi drum, tînăra copilă a simţit fiori reci, care i-au năvălit pînă în fundul inimii. A alergat spre vale, să găsească altă ascunzătoare. Într-o margine de poiană a aflat o casă părăsită. Acolo şi-a lăsat straiele ei de fiică de rege şi le-a schimbat cu altele, ţărăneşti. Dar nu de fată, ci de băiat. A luat din cui cămaşă, iţari şi suman mocănesc şi a pornit-o la drum.

După ce armata a scotocit peste tot, a pornit-o mai departe. În miezul unei zile generalul îşi opri calul în faţa unui flăcău, mocan sadea după straiele ce-i acopereau trupul.

— Încotro ai pornit-o, băiatule?

Potrivindu-şi glasul, fata îi răspunse:

— La oi, că a dat lupul în ele şi a rupt cîteva noatine.

Inima i se făcuse mică, mică de tot. Dar generalul îl mai isçodi:

— N-ai văzut trecînd pe aici o fată în straie regeşti?

Simţind primejdia, fata s-a făcut că nu pricepe ce i se spune. Dădea mereu din cap, semn că nu înţelege.

Văzînd că n-o scoate la capăt cu băiatul, generalul o porni spre satul din vale. Peste tot era pustiu. Puse atunci să se cerceteze fiecare casă. Un oştean a dat într-un ungher de nişte straie regeşti. Generalul se făcuse roşu ca para focului. Nu-şi găsea locul. Fata le scăpase din

mînă. Atunci ordonă să iscodească pe oricine va întîlni. Romanii nu o vor ierta cu nici un preţ.

Cercetînd casă cu casă, fiecare colţ, fiecare groapă, bătînd pas cu pas pădurea, lunca, valea, armata trecu peste multe ape şi sate, peste munţi şi văi. Temîndu-se că s-ar putea întîlni din nou cu legiunile romane, fata coborî într-un sat de pe malul Mureşului şi poposi la o babă. După ce-i istorisi babei de-a fir-a-păr tot necazul ce se abătuse peste capul său, baba scotoci prin ladă şi scoase două rînduri de straie ale moşneagului şi ale ei şi le dete fetei.

— Ţine, maică, să ai la drum. Cînd vrei să-ţi fie bine să le pui sau pe cele bărbăteşti sau pe cele muiereşti. Aşa să faci.

— Mulţumesc, maică, că mult bine mi-ai făcut.

— Vezi, fată dragă, în ţarc sînt vreo şapte miei, ia-i cu tine, poate ţi-or fi de folos.

Şi primind de la babă şi o legătură cu merinde, fata plecă. Schimbă straiele de flăcău cu cele de moşneag. Se cocîrjă de spate şi sprijinit în toiag o porni mai departe. Merse o bucată de vreme pînă cînd simţi că se apropie cineva. Fata întoarse capul şi zări baba care o ajutase mai înainte.

— Fugi, maică, mai repejor, că mare prăpăd e în urma ta. Armată mare, cum nu s-a mai văzut nicicînd pe la noi, vînzoleşte tot satul.

Fata o porni mai repejor, mînînd mieii, care lăsau în urma lor un nor de praf. Într-un tîrziu a fost ajunsă de legiunile romane. Cînd a dat de un moşneag, prăpădit şi gîrbovit cum era, generalul îl măsură din cap pînă în picioare şi făcu semn soldaţilor să stea.

— N-ai văzut, moşule, o fată sau un flăcău trecînd pe aici ?

— Ba am văzut o fată voinică şi frumoasă mergînd încolo în sus. Era aşa de mîndră că nici ziua bună nu mi-a dat.

— Încolo zici, moşnege, că a apucat-o ?

— Chiar aşa, încolo.

Cine ştie dacă acel încolo era spre răsărit, miazănoapte sau miazăzi ? Cine ştie dacă cele povestite s-au întîmplat sau ar fi putut să se întîmple ? Bătrînii spun că după multe zile de drum, fiica lui

Decebal a ajuns pe muntele Ceahlău. Poate chiar pe muntele Kogaionul, muntele cel sînt, unde îşi avea lăcaşul ceresc zeul Zamolxis. Dar nici aici n-a avut linişte. Înşelat de atîtea ori, generalul se hotărî să urmărească pe toţi drumeţii ce-i ieşeau în cale şi mai ales pe moşneagul care arătîndu-i locul pe unde trecuse fata îl făcuse să piardă într-o prăpastie aproape două legiuni. Cînd armata ajunse pe munte, un oştean a zărit într-un tufiş de jnepeni straiele moşului cu care se întîlniseră pe drum. Generalul era convins acuma că numai fata putea să facă acest lucru, căci aflase încă de mult că-i ageră la minte. Era doar fiică dacă şi ştia să iasă chiar din cea mai grea încurcătură.

Zdrobită de oboseală, fata se aşează pe un bolovan, la marginea unei prăpăstii şi aţipi. În jur mieii păşteau liniştiţi. Deodată auzi zăngăneli de arme şi tropote de cai. Fata sări buimacă din somnul care o cuprinsese. În faţă stătea generalul, într-o parte şi alta, ostaşi ai legiunilor romane. În spate o prăpastie adîncă, căreia nu i se vedea nici fundul. Ce să facă ? Prin faţa ei treceau cele mai felurite întîmplări. Pe toate le trăise. Parcă aievea îi răsăreau, ca într-o poveste, toate păţaniile la care fusese supusă pînă atunci. Cu o mişcare ageră zvîrli broboada care-i acoperea capul, lăsînd să-i cadă pe spate părul lung şi mătăsos. Generalul încremeni. Era fata pe care o căuta de multă vreme. Păşind cu curaj, fata se apropie de soldaţi săgetîndu-i cu privirea. Nimeni nu scotea o vorbă, parcă amuţiseră. Era o linişte în jur ca la rugăciune...

Ridicînd mîinile spre cerul albastru fata se rugă zeului ei protector. Apoi se întoarse cu spatele. Cînd generalul repezi la ea mîna să-i întoarcă faţa, mîna îi lunecă pe piatra lucie şi albă ca varul. Fata se prefăcuse într-o stană de piatră şi alături de ea mieii cu care venise.

Legiunile romane căzură cu faţa la pămînt, cuprinse de spaimă. Comandantul, care se ţinea încă pe picioare, se trase înapoi îngrozit de cele ce văzuse.

De la această întîmplare a trecut multă vreme.

Şi astăzi, dacă paşii te mînă prin aceste locuri, la o margine de prăpastie poţi vedea o stană de piatră care stă tăcută, semeaţă şi demnă în mijlocul mieilor săi.

ŢARA VRANCEI

La capătul dinspre miazăzi al Carpaţilor moldoveneşti, acolo unde aceştia îşi dau mîna cu cei munteneşti, se întinde la adăpost de biciuirea vîntului, vechea Ţară a Vrancei. Străjuită din toate părţile de zidurile munţilor Lăcăuţ şi Penteleu, care parcă se adună spre cocoloaşa Odobeştilor, Ţării Vrancei i-a fost dat să vadă de-a lungul vremii cum cresc şi înfloresc aşezările omeneşti. Soveja, Dragosloveni, Cîmpuri, Vizantea şi multe altele îşi au originea hăt-departe în negura vremurilor. S-au născut rînd pe rînd după ce s-au potolit poftele de război ale lui Vasile Lupu, domnul Moldovei, şi Matei Basarab, domn peste toată Ţara Românească.

Odată vrăjmăşia pusă la pămînt, domnii s-au împăcat şi au ridicat cîte o mănăstire unul în ţara celuilalt. Aşa a purces Vasile Lupu să zidească mănăstirea Stelea din Tîrgovişte şi Matei Basarab mănăstirea Soveja în Moldova. Mănăstirile strîngeau în jurul lor aşezări omeneşti, care au crescut cu vremea. Felurite neamuri de oameni au poposit prin aceste locuri. S-au gospodărit şi s-au înmulţit. O veche legendă aminteşte de mutarea oamenilor dintr-un loc în altul şi aciuarea lor pentru totdeauna în minunata Ţară a Vrancei.

★

Cică demult, foarte demult, trăiau pe aceste meleaguri multe şi felurite neamuri de uriaşi. Într-un loc, în văgăunile Şuşiţei, îşi ducea viaţa o femeie de uriaş, care avea trei băieţi. Cît era ziulica de

mare, băieţii se zbenguiau pe văi şi lunci, pe coame sau creste de munţi, căci pentru ei urcatul sau coborîtul era un fleac. Într-o goană bună ajungeau din vale pînă pe piscurile cele mai înalte. Iar cînd voiau să sară peste o apă, era de ajuns să mărească puţin pasul. Şi apoi de, ce să vă spun, pînă şi cel mai mic era aşa de voinic, că ar fi smuls trei copaci din rădăcini deodată şi i-ar fi zvîrlit cît colo. Ba, cînd aveau chef de joacă, se întreceau la azvîrlitul pietrelor, şi uite aşa, într-o bună zi, cînd erau pe vîrful muntelui, s-au apucat la întrecere, care aruncă cu bolovani mai departe.

A apucat cel mare un bolovan uriaş din munte, aşa cum am lua noi o pietricică în mînă, şi-l azvîrli cale de-o poştă. Mezinul nu vru să se lase mai prejos. Înşfăcă şi el o stîncă şi-i dete drumul. Zbîrnîind prin văzduh, stînca zbura spre văgăunile înnegurate ale văilor. Cînd îi veni rîndul, cel mai mic înşfăcă o lespede mare cît casa, o roti de vreo două ori pe deasupra capului şi, cînd îi dete drumul, ţîşni ca din praştie de se duse cale de nouă poşte. Voind să-şi vadă isprava, s-au apucat să măsoare cu paşii lor de uriaşi care dintre bolovani a căzut mai departe. Primele două stînci le-au găsit, dar a treia a fost cu neputinţă. Scotocind peste tot, căutînd-o în dreapta şi în stînga, cei trei copii ajung într-o poiană. Şi, osteniţi cum erau, au stat locului să mai răsufle puţin. Stînd ei aşa, cel mic zăreşte cîteva muşuroaie, parcă de furnici. Le cercetă cu de-amănuntul. Curios din fire cum era, şi pentru că nu-şi dădea seama de ce putea să fie, adună în poala lui de uriaş vietăţile ce mişunau cu muşuroi cu tot. Cu poala plină alergă la mă-sa să-i arate ce-a găsit. Ceilalţi doi fraţi au pornit-o şi ei după cel mic, care se auzea în depărtare hăulind de bucurie.

— Iată, mamă, ţi-am adus o poală întreagă de merinde, să ne faci ceva de-ale gurii.

La auzul acestor vorbe, mă-sa se aplecă spre poala copilului, ca să vadă ce-i adusese. Şi mama a rămas înmărmurită. Nu-i venea să creadă ce vedea. Se uita cu luare-aminte la fiecare gîngănie care mişuna în poala lui. Lua seama la cutiuţele în care intrau şi ieşeau gîngăniile, le cerceta fiecare pas, unde se duc şi ce fac micile vietăţi.

Nu se sinchiseau de loc în poala copilului. Îndreptîndu-se de şale, mama luă o gînganie, o puse în podul palmei şi o privi cu luare-aminte. Era abia cît un beţigaş de chibrit. Băieţii se uitau la mîne-sa. Atunci mama spuse copiilor cu glas duios:

— Dragii mei, aflaţi că ăştia sînt oameni, iar cutiuţele acestea sînt casele în care trăiesc ei. Mergeţi cu grabă şi cu mare băgare de seamă aşezaţi-le la loc, de unde le-aţi luat, căci după ce noi nu vom mai fi, éi vor stăpîni aceste locuri.

De bună seamă că băieţii au ascultat sfatul mamei, dar locul de unde luaseră muşuroiul nu-l mai găsiră. Atunci fătul cel mic, cu poala plină, a început să scoată cîte un pumn de gîngănii şi să-i lase ici şi colo, pînă şi-a golit poala.

De atunci şi pînă astăzi, satele cu oameni din Ţara Vrancei sînt răsfirate pe aceste meleaguri, aşa cum le-a scos puiul de uriaş din poala lui.

„LA SCAUNE“

Ţara Vrancei, regiune de un pitoresc neasemuit, este închisă în partea dinspre soare-răsare de Măgura Odobeştilor sau dealurile Odobeştilor, cum li se mai spune. Înălţimea abia ajunge la 1000 de metri. Dacă paşii te mînă dinspre Moldova sau şesurile Brăilei, Măgura Odobeştilor apare la orizont ca un muşuroi conic, căruia i se alătură dealuri mai mici.

În creştetul ei se află locul ce se cheamă „La Scaune“. Un loc ca multe altele, dar care îşi are legenda lui.

★

O poveste veche, numai de bătrîni ştiută, glăsuieşte aşa... Era într-o vară, în timpul domniei lui Ştefan cel Mare. O secetă cumplită se abătuse asupra ţării. Pe cerul albastru nu se zărea nici un petec de nor. Despre ploaie nici nu era vorba. Crăpase tot pămîntul de atîta arşiţă. Se veştejise iarba de pe cîmp, iar vitele mureau în ogradă de foame. Şi unde mai pui că tot în vara aceea se abătu pe capul moldovenilor şi năvala tătarilor. Veneau duşmanii, cîtă frunză şi iarbă, în goana cailor, după prădăciuni, iar pe unde treceau numai praf şi pulbere rămînea. Iată-i ajunşi la apa Siretului. Acolo, viteazul şi nebiruitul, mare căpitan de oşti — Ştefan — le ieşi în cale cu o mînă de oşteni, tot unul şi unul. Ajunseră faţă în faţă, puhoiul hanului tătărăsc şi Ştefan cu ceata lui de moldoveni. Dar cum Ştefan era aspru la mînie, n-aşteptă mult şi îndemnîndu-şi oştenii îi şi lovi din

faţă şi din coaste, încît fu prăpădenie mare în rîndul tătarilor. Au zăngănit lăncile din miezul zilei pînă noaptea tîrziu. La lumina lunii puteai vedea la tot pasul grămezi mari de leşuri, la fel cum stau clăile de fîn pe cîmp. Mulţi oşteni de-ai lui Ştefan au căzut atunci. Au căzut şi boieri, şi căpitani, şi ţărani. Că mulţi ţărani şi-au lăsat casa şi satul şi au venit la porunca domnului să apere ţara. Şi, cum Ştefan, care purtase multe bătălii, cunoştea năravul tătarilor, că odată bătuţi vor veni din nou cu armată şi mai mare, a poruncit să se sape în grabă morminte pentru ai lui şi strîngînd pe cei ce mai rămăseseră au luat drumul munţilor, pentru a aduna alte cete de oşteni. Au mers ei călări în sus, pe Valea Putnei, pînă au poposit pe un deal de unde se putea vedea toată valea din jur. Prin aceste locuri nu trăia nici un om. Sleiţi de atîta cale, s-au aşezat pe un tăpşan, unde domnul Ştefan a poruncit să se aducă merinde şi să se întindă masă mare, pentru că învinsese duşmanul. Şi-i îndemnă domnul pe fiecare să tragă scaunul aproape de bucate. Dar scaunele erau nişte bolovani. Şi locul acesta unde s-a întins masă mare s-a numit de atunci „La scaune".

Prin aceste locuri, după cum am mai spus, nu-şi avea sălaş nici un om. Atunci domnul Ştefan s-a gîndit că n-ar fi rău să dăruiască locurile unui boier care a tras cel mai bine cu spada în luptă. Dar cum nimeni dintre boieri nu s-a încumetat să le primească, numai iată că i le dăruieşte căpitanului de călăreţi Odob, că bun lucru făcuse în războaie.

După această întîmplare au rămas să stăpînească aceste meleaguri numai Odob şi cu nevasta lui. Mai apoi au avut copii, nepoţi şi strănepoţi, aşa că nu trecu multă vreme şi locurile s-au umplut de lume. S-au ridicat peste tot locul o puzderie de sate şi cătune. Iar împrejurimile pînă hăt departe s-au numit tot cu nume de fraţi, surori, nepoţi şi strănepoţi, că toată regiunea tot de neamurile lui Odob era stăpînită. Şi de atunci şi pînă astăzi locurile din jurul dealului Odobeşti se cheamă, că stăpînirea de la Odob vine.

TIGĂILE CIUCAŞULUI

Urcuşul pe valea Teleajenului este cam anevoios. Dar e bine să fie început de la Vălenii de Munte, trecînd prin Drajna de Jos şi Mîneci Ungureni, pentru ca mereu să ai în faţă locul unde vrei să ajungi. Ţinta finală e, desigur, vîrful Ciucaş.

Lupta cu greul va fi încununată de minunatele privelişti ce se deschid în faţa ochilor. Teleajenul năvăleşte între pereţii de gips, sărind de pe un prag pe altul. Panta creşte mereu. Versantele pline de verdeaţă se înalţă spre cer. De la mănăstirea Cheia, valea pare să se mai îndrepte, dar panta creşte tot mai mult, pînă ce ajungem pe cărările golului alpin.

Ajungem pe o şa, apoi dăm într-o văiugă şi iată-ne la poalele cetăţii de piatră. Pîrîiaşele ce se aruncă în Teleajen au ros povîrnişurile, despicînd bucăţi din munte. Piatra din care e alcătuit Ciucaşul se aseamănă cu cea a Bucegilor, tot conglomerat, numai că înălţimea lor abia ajunge la 1956 m. Tigăile, căci aşa se numeşte această creastă, opera ploilor şi vînturilor ce rod fără încetare din trupul muntelui, ni se prezintă în faţa ochilor ca un tărîm dintr-o altă lume, o lume de basm. Aici este împărăţia vulturilor.

★

A fost odată ca niciodată. A fost un împărat care stăpînea o ţară aşa de mare, că nu i se cunoşteau marginile. Era bogată împărăţia cum nu mai era alta pe faţa pămîntului. Dar împăratul era om

rău şi neîndurător. Boala lui pentru avere îl făcea să urască pe toată lumea. Cel mai mult sufereau din pricina asta cei săraci, care abia îşi duceau zilele de azi pe mîine. Cînd birurile rămîneau neplătite, vai şi amar de viaţa lor.

Împărăteasa însă era o femeie cu inimă bună. Făcea ea ce făcea şi scăpa pe cîte un osîndit, dîndu-i bani pe ascuns pentru a-şi plăti birurile către împărăţie. Cînd a băgat de seamă împăratul de cele ce înfăptuia împărăteasa, s-a mîniat foarte, şi puţin a trebuit ca să n-o pună în lanţuri.

Împăratul avea treisprezece fii. Şi, ca un făcut, toţi semănau leit la suflet cu tatăl lor. Şi nu e de mirare. Surcica nu sare departe de buturugă. Care mai de care era mai hapsîn, mai arţăgos, mai dornic de a avea cît mai mulţi bani. Fiecare dorea să se îmbogăţească şi, dacă ar fi fost cu putinţă, chiar şi peste noapte.

Într-un război, pe care l-a purtat cu vecinii de la miazăzi, împăratul a fost rănit de moarte. Simţind că i se apropie sfîrşitul, şi-a chemat odraslele, ca să le împartă averea. Împărătesei nu i s-a dat voie să intre în odaia unde bolea împăratul. Totul s-a făcut fără ca ea să ştie cum s-au rînduit lucrurile.

După o bucată de vreme, împăratul cel rău a închis ochii şi copiii au rămas să-şi cîrmuiască partea de avere cum îi va tăia capul. De la început, cei treisprezece fii au şi mărit birurile. Cum bogăţia şi setea de bani e soră bună cu invidia, fraţii n-au trăit prea multă vreme în pace. Fiecare din ei vedea partea fratelui mai mare. Începuseră chiar duşmăniile. Aşa a mers un timp, după care lucrurile au luat altă întorsătură. Doisprezece din ei s-au vorbit să-l alunge pe cel mai mic, care primise pe lîngă partea lui şi palatul împărătesc. Palatul era rîvnit, pentru că era aşezat chiar în mijlocul împărăţiei, durat pe un munte, iar înăuntru pereţii erau poleiţi cu aur şi bătuţi cu pietre preţioase. Mîrşava faptă a fost săvîrşită în toiul nopţii. Şi tot atunci au pus la cale împărţirea prăzii. Dar se vede treaba că nu s-au înţeles la împărţeală. Socotind fiecare că lui i se cuvine mai mult, s-au luat la ceartă şi n-a fost mult ca să se ciomăgească.

Cînd a văzut împărăteasa cît de păcătoşi sînt copiii cărora ea le-a dat viaţă, amarnic s-a mîniat. Cu inima strînsă de durere a rugat cerul să-i fie milă de bătrîneţile ei, să nu mai vadă şi să nu mai audă cîte văzuse şi auzise de la ei. Şi cerul i-a ascultat ruga. I-a prefăcut în stane de piatră acolo unde s-au găsit. Iar momîile lor se văd şi azi presărate în jurul palatului, care se ridică asemeni unei cetăţi deasupra împrejurimilor.

COLŢII MORARULUI

Deasupra Văii Prahova se ridică semeţe crestele Bucegilor, cu minunate forme, pe care natura le-a plămădit de-a lungul vremii. Calcarele şi conglomeratele s-au supus mîinii dibace a sculptorului, care a modelaţ opere inegalabile ca frumuseţe.

La marginea podului Bucegilor, acolo unde începe prăpastia cea mare, străjuiesc namile de piatră albă-vineţie, rînduite într-o formă ciudată. Sînt „Colţii Morarului". În jurul colţilor uriaşi stau bolovani mai mici. Cîtă fantezie a avut poporul care le-a dat acest nume ! Altul nici că li s-ar fi potrivit.

★

În vremea veche, veche de tot, exista pe Valea Prahovei o moară. Casa morii era pitulată undeva sub poala pădurii. Cît era ziulica de mare se putea auzi pînă hăt-departe ţăcăniturile şi huruielile morii. Dar la această moară n-a fost văzut nimeni care să intre cu căruţa plină de boabe şi să iasă cu saci de făină. Ce se întîmpla acolo nimeni nu ştia. Toată lumea se întreba ce e cu moara care stă ascunsă de ochii lumii şi nu-şi deschide porţile. Au fost puşi şi unii care să iscodească, să vadă ce se întîmplă. Zidurile de piatră ce înconjurau moara erau de nepătruns. Taina morii nu era chip să se dezlege. Multă vreme a trecut, dar despre moara aceasta nu se aflaseră prea multe. Unii spuneau că macină vînt, alţii că face surcele şi cîte şi mai cîte nu s-au spus pe socoteala ei. Dar adevărul adevărat nu-l ştia încă nimeni.

Într-o zi, o bucăţică de băiat, Ionică îl chema, mare cît o şchioapă, ducea mieii la păscut pe valea rîului. Cu băţul în mînă îndemna animalele să se mişte dintr-un loc în altul. Tot umblînd de colo colo, numai iată că ajunge într-un loc unde apa Prahovei se abate de la drumul ei şi o ia repejor ca pe o ulucă, dar mult mai largă. Cum uluca era străjuită de blăni groase de brad şi mai înalte decît statul băiatului, acesta sărea mereu într-un picior, ca să vadă cum năvăleşte apa. Ionică a dus mieii la umbră şi a pornit-o pe jos. Dete de un mal de pămînt pe care stătea sprijinit jgheabul şi se urcă pe el. Încîntat de apa care curgea năvalnic, se aşează pe o scîndură. Cum stătea el acolo şi plesnea cu băţul apa, făcînd să sară stropi în toate părţile, bucurîndu-se de ploaia ce o isca, numai ce se iveşte plutind un trunchi de copac. Vru să-l prindă de o cracă, dar nu reuşi. Buşteanul se răsucea cînd într-o parte, cînd în alta, şi luneca o dată cu apa la vale, tot mai repede la vale. Ionică urmărea cu privirea buşteanul care se pierdea în depărtare. După o vreme se auzi o huruială puternică, scîrţîituri şi trosneli asurzitoare. Din acea clipă moara nu se mai auzi ţăcănind. Curios din fire cum era, şi-a alungat teama şi a fugit să vadă ce se întîmplase. Pe unde intra apa în ograda morii zidul era dat la o parte, ca o poartă. Ionică vru să vadă ce se petrece acolo. Dar se trase iute în lături. O namilă cît cinci oameni în înălţime sprijinea roata morii. Cînd l-a văzut, o spaimă puternică îl înfioră din creştet pînă în tălpi. O zbughi de acolo şi, uitînd de miei, ajunse într-un suflet acasă.

Tătîne-su îl luă la rost.

— D-apoi bine, băiete, unde ai lăsat mieii ?

Ionică tăcea. Faţa palidă a copilului arăta că fusese cuprins de o mare spaimă.

— N-auzi, mă ?

Băiatul, suspinînd, spuse ca pentru el :

— Acolo...

Cît a încercat taică-su să-l facă pe băiat să scoată o vorbă, dar n-a fost chip. L-a luat cu binişorul, ba s-a mai şi burzuluit la el, dar degeaba. Într-un tîrziu, tatăl află de la copil un crîmpei din ce făcuse

şi ce văzuse în ziua aceea. Cum Ionică era un băiat care nu minţise niciodată, tatăl a luat de bun tot ce-i spusese.

Lăsînd copilul în grija mamei, a plecat în sat să spună şi oamenilor ce văzuse fiul lui. Cînd au auzit sătenii întîmplarea, mai-mai să nu le vină să creadă. Unii chiar spuneau că i s-o fi năzărit copilului sau că vrînd să scape de pedeapsă că a pierdut mieii a născocit această. poveste.

Oamenii au stat de vorbă pînă seara tîrziu. Toţi credeau şi nu credeau cele ce auziseră. Deodată un moşneag făcu semn cu mîna către oameni.

— Ia mai tăceţi odată ! Măi oameni buni, băieţaşul ăsta a avut dreptate. Voi n-auziţi că moara nu mai umblă ?

Toţi au ciulit urechile. Huruielile şi ţăcăniturile morii nu se mai auzeau.

A doua zi, mulţime mare de oameni se îndrepta spre poarta pe unde intră apa la moară. În vreme ce oamenii se îmbulzeau în ograda morii, iată că se iveşte şi namila cu pricina. Toţi au dat năvală spre el : Ionică, care iscodea peste tot, vesti mulţimii că în spatele morii se află o prăpastie aproape plină cu pulbere şi piatră sfărîmată. S-au dus într-acolo.

Namila care sfărîma piatră la moară era un zmeu rău la inimă ca toţi zmeii. El voia să astupe Valea Prahovei cu un zid, să facă acolo un iaz mare, iar pe oameni să-i silească să cumpere apă de la el, dacă nu voiau să moară de sete.

Taina morii era acum dezlegată. S-au pornit oamenii, care cu bîte, care cu furci sau cu topoare pe urma zmeului. Vrînd să scape cu viaţă, se făcuse nevăzut. Prea mult era norodul şi zmeul nu-i putea ţine piept. Mîniaţi pe zmeul care punea la cale atîtea fărădelegi, oamenii l-au urmărit toată ziua pe potecile muntelui. Sus pe creastă i-au dat de urmă. L-au împresurat şi s-au năpustit asupra lui. Zvîrcolindu-se sub loviturile primite, zmeul cel rău şi nemilos şi-a dat duhul. Cum urla, gura i s-a împietrit lăsînd să i se vadă dinţii ca nişte colţi uriaşi, pe care oamenii i-au numit „Colţii Morarului".

De atunci şi pînă astăzi apa Prahovei curge vioaie prin valea ei, dăruindu-se din belşug tuturor acelora ce locuiesc în satele ce se înşiruie ca mărgelele pe aţă.

BABELE

Scăpat de urcuşul greu şi obositor de pe valea Jepilor, ajungi la cabana Caraiman, care stă primitoare în gura văii. De aici şerpuieşte o potecă peste podul Bucegilor. De o parte şi de alta a potecii se înşiră bolovani cu forme curioase. În această pustietate de piatră nu mai vezi nici un petec de pădure, nici măcar de arbori pitici sau tîrîtori, nu mai şipoteşte nici un izvor. Încotro îţi arunci privirea nu zăreşti decît spinări golaşe de piatră, creste care se înalţă ca nişte metereze la marginile Bucegilor.

Deodată parcă cerul se deschide, lăsînd să se vadă pete de un albastru siniliu, clar şi sticlos. Lumina de miez de zi se revarsă darnică peste cele mai fantastice forme care apar ochiului pe culmea Bucegilor, peste inegalabilele ciuperci gigantice : „Babele".

Această imensitate de conglomerate, aşezate în pături ca foile unei cărţi, au fost mereu atacate de ploi şi de schimbările bruşte de temperatură la care nu au lipsit îngheţul şi dezgheţul. Bucăţi, de la cele mai fine firicele de nisip, pînă la cele mai mari, ca pietricelele, au fost smulse de pe stanele de piatră prin puterea vîntului. Pe alocuri au rămas doar plăci de piatră tare, care se sprijină pe un picior. Aşa au luat naştere „Babele", minunate sculpturi ale naturii.

★

A fost demult, foarte demult, o nuntă mare, acolo jos în poiana de pe valea Ialomiţei. Nunta a ţinut trei zile şi trei nopţi, căci aşa era obiceiul prin partea locului. Norodul adunat s-a ospătat şi a

dănţuit într-una. La masa mare cu nuntaşi rînduiţi de o parte şi de alta se aduceau într-una vin din cel mai bun, fripturi de miel, dar ce zic eu, miei întregi rumeniţi la jar stăteau tolăniţi pe masă. Cîte bunătăţi nu erau !

Cînd s-a sfîrşit cea de a treia zi, nuntaşii, mulţumind mirilor şi socrilor ălor mari, părinţii băiatului, şi ălor mici, părinţii fetei, au pornit-o fiecare pe la casele lor. Flăcăii au apucat-o spre stînele de unde veniseră cu trei zile înainte. Fetele pe la treburile lor. Pîlcuri, pîlcuri se risipeau pe potecile întortocheate ale munţilor, ca să ajungă fiecare la casa lui.

Au pornit să treacă de partea cealaltă a muntelui trei femei. Nu erau prea tinere ca să meargă repede, dar nici prea bătrîne ca să nu se încumete să suie şi să coboare brînele muntelui. Mergeau cu pas legănat, aşa cum merg de obicei femeile mai în vîrstă, vorbind ba de una, ba de alta. Fiecăreia îi venea mereu în minte felul cum petrecuseră la nuntă.

De la o vreme femeile aproape că nici nu mai vorbeau. Dădeau numai din cap încuviinţînd, rar, cîte ceva. Cînd au ieşit din pădure şi au luat muntele pieptiş, tustrele nu mai scoteau nici o vorbă. Mergeau şi tăceau. Au intrat în golul muntelui, unde iarba se aşterne ca o saltea moale şi pe care calci cu grijă.

Soarele scăpătase dincolo de pădure. Pe încetul se lăsa întunericul, care învăluia ca într-o ceaţă deasă toată natura din jur. Femeile zoriseră pasul, căci drumul pe podul cel mare al muntelui nu mai urca greoi, ci se aşternea neted ca în palmă. Pe încetul s-a înnoptat. N-a trecut mult şi s-a pornit un vînticel răcoros, care se înteţea. Norii fugeau pe cer de colo-colo. De unde mai înainte era senin şi se vedeau sclipind toate stelele pe cer, începuse să se înnoureze. O ploaie măruntă se cernea din văzduh. Femeile au grăbit pasul şi mai mult, căci adăposturi nu se aflau prin preajmă. Cum mergeau ele zorindu-se una pe alta, numai iată că ploaia se înteţeşte. La început mai puţin, apoi din ce în ce mai tare. Parcă se rupseseră norii. O adevărată ploaie cu găleata. De mers nu se mai putea merge. De aceea femeile au stat locului. A trecut un ceas, două, dar ploaia nu

mai contenea. Erau ude pînă la piele. Zgîlţîite de frig şi umezeală, ele se înghesuiau tot mai mult una în cealaltă. Dar potopul acesta n-a fost de-ajuns. Deodată se porni şi grindina. Curgea piatra din cer în boabe mari ca ouăle de porumbel. Mii de lovituri, ca nişte ciomege, se abătuseră pe capul lor. Parcă cineva înadins le supusese la o asemenea caznă.

A bătut grindina cu atîta răutate trupul bietelor femei, pînă cînd, disperate de tot ce înduraseră, au ridicat fruntea către cer şi mîniate peste măsură l-au blestemat pentru nedreptatea ce o face. Iar ca răspuns la blestemul lor, grindina s-a pornit şi mai vîrtos să lovească trupurile fără vlagă. Una din ele a grăit cu glasul stins:

— Este oare pe lume cineva care să ne scape din iadul ăsta?

Atunci un fulger săgetă podul muntelui şi prin dîra de lumină se vedea venind spre ele însuşi Craiul munţilor, gonind pe un cal alb. Dîndu-şi seama că urgia ce se abătuse peste capul lor le-ar fi nimicit, Craiul s-a îndurat şi a curmat suferinţa nevinovatelor femei. A întins mîinile deasupra capetelor lor şi, ca prin farmec, trupurile femeilor s-au înveşmîntat într-o mantie de piatră. Numai aşa au putut scăpa de urgia care s-a abătut asupra lor.

Din noaptea aceea stanele de piatră împodobesc podul Bucegilor.

OMUL

Nu departe de Babele, la mai puţin de două ceasuri de mers, apare impunător şi masiv „Omul". Cînd ajungi pe creştetul lui plesuv, te prinde parcă dorul de a te avînta ca păsările în zbor. Uiţi deodată de oboseala drumului, de necazurile care ţi le-a dat grohotişul de stîncărie sfărîmată, nu voieşti să auzi de nimeni şi nimic. Vrei să sorbi necuprinsul, să vezi cît mai mult şi să iei cu tine minunatele privelişti pe care să le păstrezi ca pe o comoară de preţ.

Omul este cel mai înalt vîrf al Bucegilor (2507 m), cel mai falnic şi cel mai plin de mistere. În jurul lui se avîntă în gol patru văi de un farmec neasemuit : valea Ialomiţei, Gaura, Ţigăneşti şi Mălăieşti. Cu multă vreme în urmă pe aceste văi, care se termină sus în frumoase circuri glaciare, înaintau greoi uriaşe limbi de gheaţă.

Toţi cei care au ajuns aici au fost impresionaţi de vălmăşeala de bolovani care zac ca ruinele celei mai fantastice cetăţi despre care au auzit în minunatele basme ale copilăriei. În mijlocul ruinelor stă „Omul" bătut de ploaie şi viscol. Priveşte mereu la munţii care se ridică falnici unul din altul şi care străjuiesc depărtarea.

★

S-a întîmplat odată, demult, foarte demult, cînd Soarele a coborît din palatul său de jăratic aici, jos, pe pămînt. A coborît din înaltul cerului prinţul cu aripi de foc, să vadă ce fac şi cum trăiesc aceia cărora le trimite în fiecare zi căldură şi lumină.

Soarele, din cîte locuri a văzut pe pămînt, n-a ales altul decît pe acesta, cocoţat pe podul Bucegilor, ca fiind mai minunat şi mai încîntător decît toate locurile minunate şi încîntătoare din cîte cercetase. Aici, Soarele şi-a clădit un palat pe cea mai înaltă creastă. Era un palat cum rar ai fi întîlnit altundeva, bineînţeles dacă ar fi fost cu putinţă să-l întîlneşti. Zidurile, pereţii, tavanele şi pardoselile palatului erau îmbrăcate numai în piatră albă, lucitoare. Aproape te orbea dacă ai fi cătat într-acolo.

După ce Soarele a terminat palatul, după ce l-a împodobit cu toate nestematele care se găseau pe vremea aceea, a început să cerceteze lumea de prin împrejurimi.

În vale trăia un om tare necăjit. De cînd se ştia n-a avut mai mult de o colibă în care laviţa stătea acoperită cu o ţoală curată. O ţoală şi nimic mai mult. Dar nici ea nu era dintr-o singură bucată, ci adunate la un loc două, trei rămăşiţe de straie de diferite culori. Omul era tăietor la pădure. Toată ziulica lovea cu toporul trupurile vînjoase ale copacilor, să cîştige o bucată de pîine. Dar cîştigul era aşa de puţin, că bietul om n-a avut parte să-şi cumpere niciodată în viaţa lui straie noi. Le peticea mereu pe cele vechi.

S-a gîndit omul cum să facă, cum să dreagă, doar, doar o ieşi din sărăcie. Dacă a văzut că tăiatul lemnelor la pădure de dimineaţa pînă seara tîrziu, ba cîteodată şi noaptea pe lună plină nu-i aduce mai mult decît o strachină de linte şi un codru de mămăligă, şi-a luat lumea în cap şi a pornit-o unde-o vedea cu ochii. Pe drum multe necazuri s-au abătut asupra lui. Mai întîi a dat peste el un vînt năprasnic. De cîte ori trupul lui slab nu era gata-gata să fie rostogolit la pămînt şi aruncat ca un ciurlan undeva în prăpastie! Cînd se credea că a scăpat de vijelie s-a pornit o ploaie care l-a udat pînă la piele. Dar omul nostru mergea înainte, tot înainte, căci de ascuns n-avea unde să se ascundă de urgie. N-a mers mult şi deodată ploaia s-a prefăcut în zăpadă. Înainta greu prin omătul care crescuse pînă peste genunchi. Frigul îi învăluise tot trupul. Nu mai simţea aproape nimic. Dar mergea înainte parcă ar fi fost chemat de cine ştie ce forţă nevăzută. După luni şi luni de mers în necunoscut s-a făcut

primăvară. Omătul a prins să se topească. Florile de primăvară vesteau că vremea iernii a trecut, că frigul s-a ascuns prin văgăuni.

A ajuns la casa unui gospodar, unde a cerut găzduire pentru o noapte. Dimineaţa, cînd s-a luminat, omul nostru şedea pe prispa casei şi se uita undeva în zare. Privind cerul a văzut cum Soarele nu mai şedea la locul lui, cum era învăţat să-l vadă în fiecare dimineaţă. I se părea că un prinţ îmbrăcat într-o mantie strălucitoare, cu aripi de foc, alerga spre pămînt. Deodată s-a oprit pe un vîrf de munte. Cînd a văzut această minune, omul şi-a luat traista şi a pornit spre locul unde poposise Soarele, să vadă ce se întîmplă acolo. Pe drum îi veni în minte un gînd năstruşnic. Dacă o sta de vorbă cu Soarele, poate o avea norocul să scape de sărăcie. Cu gîndul ăsta a pornit-o repede, din ce în ce mai repede spre palatul Soarelui, care i se arăta în zare în toată măreţia lui. Din păcate, în timp ce mergea, i se aşezau în cale noi stavile. Se surpau munţii şi se prăvăleau în prăpastie, se strica drumul şi nu mai putea înainta decît de-a buşilea şi mai ştiu eu cîte nu i s-au întîmplat în timp ce paşii îl purtau spre palat.

Într-o seară, frînt de oboseală, a adormit buştean la rădăcina unui stejar. Peste noapte i s-a arătat în vis Crăiasa munţilor, care i-a spus că Soarele ar vrea să dăruiască împărăţia şi palatul său de pe pămînt celui mai vrednic dintre toţi oamenii care se aflau pe atunci. Şi alesul era tocmai el. Dar împărăţia şi palatul i le va lăsa numai dacă va şti să-şi păstreze pînă la capăt încrederea şi cinstea care i se fac. Crăiasa munţilor i-a mai spus că duşmanii Soarelui îi vor pune tot felul de piedici pînă va ajunge la palat. Ei caută pe orice cale să pună mîna pe avere şi s-o stăpînească după pofta inimii lor. După ce Crăiasa munţilor i-a spus şi ce trebuie să facă ca să biruie toate greutăţile, s-a făcut nevăzută.

Cînd s-a trezit, omul a sărit în picioare şi a pornit-o la drum. Mergînd el aşa prin pădurea deasă, s-a întîlnit cu un balaur. Drumeţul, scoţînd securea de la brîu, s-a şi repezit la fiară. Dar în mînă nu mai era securea, ci un paloş de foc cu care a şi retezat unul din cele şapte capete ale balaurului. Cînd s-a repezit a doua oară, i-a

mai retezat două capete. Zvîrcolindu-se de durere, balaurul s-a făcut nevăzut în desişul de nepătruns al pădurii. Dacă ar mai fi stat locului, omul nostru n-ar fi pregetat să se avînte din nou asupra lui şi toate capetele i-ar fi fost desprinse de mătăhălosul său trup.

A mai mers o bucată de drum şi la capătul unei poteci a ajuns într-o poieniţă unde se afla un ochi de apă. Pe marginea lacului se soreau ielele cele răutăcioase, dar nespus de frumoase. Cînd s-a apropiat de lac, toate au sărit în jurul drumeţului ademenindu-l să le urmeze în împărăţia lor din fundul apei. Dar el nu prea ştia de glumă. Le-a îmbrîncit într-o parte şi înşfăcînd grămada lor de straie de mătase şi-a văzut de drum. La aşa ceva nu se aşteptaseră. De aceea, ruşinate de întîmplare, nu s-au mai arătat în calea lui şi au dispărut în fundul lacului. Dar n-apucă să scape de amăgeala ielelor că se ivi un alt duşman. Un căpcăun uricios îi aţinea calea. Se abătu din mijlocul drumului pe marginea prăpastiei. Căpcăunul se ţinea după el. Într-un loc omul s-a făcut că se apleacă. Căpcăunul, urmîndu-l îndeaproape, vru să pună mîna pe el, dar alunecă şi se prăbuşi ca un buştean în hăul ce se deschidea ca o gură neagră.

Prin cîte necazuri n-a mai trecut bietul om pînă cînd, în sfîrşit, a ajuns în faţa palatului. Nici nu-i venea să creadă. Stătea pironit locului şi se minuna. Nu cuteza să intre. Deodată poarta palatului s-a deschis larg. Păşi cu luare-aminte. În întîmpinarea lui venea însuşi Soarele cu chip de prinţ, aşa cum îl văzuse el în dimineaţa aceea. Sus pe zidul palatului răsunau trompetele, iar jos un mare alai însoţea pe cel mai viteaz dintre viteji.

După ce l-a ospătat cu toate bunătăţile, Soarele l-a îmbrăcat în haine strălucitoare şi i-a dăruit toată împărăţia. Se împlinea astfel cele ce-i spusese în vis Crăiasa munţilor. Şi asta pentru că el a fost singurul om care a biruit toate greutăţile cîte i s-au aşezat în cale.

Nu mult după cele întîmplate, Soarele s-a dus iar acolo sus, în cer. De atunci omul acela sărman, care n-a cunoscut îń viaţa lui decît amarul, stăpîneşte palatul şi împărăţia Soarelui, din care a dispărut pentru totdeauna sărăcia şi necazul.

URLĂTOAREA

În apropiere de Poiana Ţapului, pe şoseaua care merge spre Buşteni, se deschide o vale înverzită de pădure de fag şi brad. Pereţii văii stau drepţi, îngustînd drumul sau se dau mai la o parte, lărgindu-l.

De un perete al văii a fost prinsă o potecă pe alocuri suspendată şi pardosită cu blăni de brad. Pe aici paşii te duc spre cascada Urlătoarea. Popular acest nume are acelaşi înţeles cu un pîrîu care curge din înălţimea unui munte pe o pantă foarte abruptă, formînd deci cascada. Un hartan prăvălit din creasta muntelui ne stă în faţă. Îl ocolim. Un şuvoi de apă înspumată se aruncă prin ruptura muntelui şi se prăvale la picioarele noastre.

Aici nu mai auzi nimic. Parcă deodată ai asurzit. Urletul apei ne sileşte să vorbim tare, cu mîna pîlnie la urechea vecinului. După ce s-a zdrobit în cădere peste stîncile de calcar vineţiu, roase de vreme, apa şiroieşte mai departe şi se amestecă cu Prahova.

★

Cu veacuri în urmă munţii cei falnici, cu păduri bătrîne de brad, erau în stăpînirea cîtorva boieri mari. Fiecare avea un munte, doi sau mai mulţi. Cu cît era mai bogat, cu atît avea mai mulţi munţi în stăpînire. În poiene şi pe pajiştile munţilor păşteau nenumărate turme de oi. Turmele erau tot ale boierilor. Ei stăpîneau totul. Oamenii de prin partea locului n-aveau nici un petec de pămînt. N-aveau vite, erau săraci lipiţi pămîntului.

La o turmă boierească ciobănea un băiat din Valea Prahovei. Îl chema Ilie. Şi fiindcă toată viaţa nu reuşise să agonisească nimic, cu toate că muncea din zori şi pînă în noapte, Ilie s-a făcut cioban. Singura lui avere era o bîtă de corn, pe care singur şi-o înflorase cu briceagul, şi un cîine lăţos, pe care îl ţinea pe lîngă el cu toate că la stînă mai avea încă vreo alţi şapte. Îl ţinea mai mult de milă, căci era slab de-l bătea vîntul, dar simţitor şi rău de mama focului. Nici o jivină nu s-ar fi încumetat să se apropie de staul în toiul nopţii. Cîinele era mereu treaz, dînd de veste ciobanului.

Era într-o iarnă. Zăpada acoperise ca o saltea groasă toată faţa muntelui. Oile şedeau trase în staulul cel mare, care fusese ridicat la marginea unei prăpastii, pe unde se prăvălea în gol o apă. De jur împrejur, gardul de nuiele groase ferea oile de viscol. Cîinii alergau lătrînd, care de care mai tare, vestind cînd se apropia cineva de stînă. Şi cu toate acestea, în acea iarnă au dat lupii în turma de oi. Veniseră într-o haită mare şi se năpustiseră peste ulucile de nuiele. Au tăbărît cîinii peste lupi şi s-au încăierat. Urlau fiarele, lătrau cîinii, schelălăiau şi unii şi alţii. Era o larmă de nu se mai auzea nici în cer nici pe pămînt. S-au bătut cîinii cu fiarele hămesite pînă cînd într-un tîrziu le-au pus pe fugă. Cîinele acela lăţos, despre care ai fi crezut că s-a vîrît de frică undeva la adăpost, se bătuse aşa de voiniceşte cu lupii, că reuşise să răpună doi dintre ei. În vreme ce se mai lupta cu unul din lupi, care încă nu se gîndise că ar fi bine să spele putina cît mai are vreme, se ivi şi Ilie. În mînă ţinea, desigur, nedespărţita bîtă de corn.

Văzînd că lupul e vînjos, iar lăţosul lui dădea semne de oboseală, ciobanul i-a sărit în ajutor. S-a rotit în jurul lor şi, cît ai clipi, a şi lovit jivina. În acelaşi timp şi-a îmbărbătat cu un fluierat cîinele. Deodată, scăpat din strînsoarea în care fusese ţinut, lupul a dat să fugă, dar, încolţit cum era, s-a repezit în pieptul ciobanului. Acesta nu avusese decît o fărîmă de vreme să se tragă un pas într-o parte, altfel fiara l-ar fi dărîmat. Văzînd primejdia care se abătuse peste capul stăpînului, credinciosul animal se avîntă spre lup şi-l înşfăcă de ceafă. Lupta se dădea acum cu mai multă putere ca îna-

inte. Dar ciobanul aproape că nu putea face nimic de teamă să nu-şi ucidă cîinele. Ceilalţi lupi, care nu fugiseră prea departe, s-au întors şi ei la stînă. Urlete de spaimă şi durere se auzeau pînă în înaltul cerului. Primejdia era mare. Atunci lăţosul a luat-o la fugă. Şi după el fugeau urlînd toate jivinele. Şi cum prăpastia nu era departe, cîinele s-a aruncat în jos, atrăgînd după el toate fiarele cîte se adunaseră. După aceea s-a aşternut o linişte ca de mormînt...

Multă vreme a trecut de la întîmplarea aceea. Ilie suferea mult din cauza pierderii celui mai credincios tovarăş. Adesea, cînd îl prindea dorul, se ducea la locul unde lăţosul lui s-a azvîrlit în prăpastie împreună cu toţi lupii, pentru a-i salva viaţa. Şi astăzi oamenii care cunosc povestea se duc în acest loc. Dar acolo nu se mai vede decît aceeaşi apă, care cade în gol, cu un zgomot asurzitor.

VÎRFUL CU DOR

Marginile Bucegilor se lasă în pante repezi, prăpăstioase. Într-un singur loc suprafaţa muntelui se ridică pe neaşteptate în formă de pisc. Acesta este Vîrful cu Dor, ce apare ca un nod puternic dacă-l priveşti din Valea Prahovei. Dar dacă ochii cată spre el din celelalte părţi, se înfăţişează ca un gurgui sau dom, ce tronează peste vastele întinderi de piatră. Acolo unde marginile domului se împreună cu faţa Bucegilor încep să şerpuiască minunate brîne, se deschid şei sau apar poliţe de piatră, care stau suspendate spre Valea Prahovei sau spre cheile înguste ale Ialomiţei.

Urcuşul spre Vîrful cu Dor începe din Sinaia. Poteca merge printr-o pădure încîntătoare. După un timp copacii sînt din ce în ce mai rari, pînă ce drumul iese la lumină în păşune şi fîneaţă de munte. Cu cît sui spre vîrf, cu atît apare mai limpede forma lui de piramidă triunghiulară. De sus, panorama cuprinde două feţe: una, Valea Prahovei cu case albe şi cu drumul de fier, ce şerpuieşte printre bătrîne ziduri de piatră, cealaltă, Valea Ialomiţei cu sălaşe, stîne şi tainica „Peşteră".

★

A fost odată ca niciodată. A fost o fată pe care o chema Tinca. Fată mai frumoasă şi mai harnică precum era ea n-ai fi aflat în tot satul. Şi avea Tinca un flăcău voinic şi înalt, cu sprîncenele stufoase, care-i intrase la inimă ca o săgeată de foc. Îl iubea ca pe ochii din cap.

Într-o toamnă, pe la culesul viilor, flăcăul i-a spus fetei în şoaptă :

— Dragă fată, de acu vreau să-mi fii soţie.

— Drept să-ţi spun, abia aşteptam să începi tu vorba. Dar vezi, trebuie să vii să-i spui şi mamei.

Tocmai de aici a pornit toată nenorocirea. Atît părinţii fetei cît şi ai băiatului trăiau în cea mai neagră duşmănie. S-au certat, s-au purtat prin judecăţi ani în şir. O blestemată de capră a intrat în grădina vecinului şi a stricat toate pătlăgelele, varza, şi a rupt toţi porumbii de pe lîngă uluci. Tatăl fetei a cerut socoteală vecinului pentru paguba pricinuită, dar tatăl băiatului nici n-a vrut să audă. La început nu şi-au vorbit, nu şi-au mai dat bineţe. Mai apoi s-au luat la harţă şi de aici necazurile s-au ţinut lanţ.

Cînd băiatul s-a înfăţişat în faţa mamei fetei, aceasta i-a întors spatele. El nu s-a îndîrjit, ci smerit, ca în faţa unei mame, i-a spus tot focul inimii. Atît i-a trebuit femeii. De atunci Tinca n-a mai putut să-şi vadă iubitul, căci mamă-sa ştia să-şi zăvorască bine odorul. La fel făceau şi părinţii băiatului. Stătea ditamai flăcăul în ogradă. Nu ieşea să schimbe o vorbă cu alţi flăcăi din sat, să-şi mai spună ba de una, ba de alta. Nici la horă nu mai mergea.

Într-o duminică dimineaţă, pe cînd părinţii lui erau duşi la tîrg, flăcăul şi-a luat bocceaua şi pe aici ţi-i drumul. A plecat spre munte, la stîna unde era cioban un frate de-al lui tătîne-su, om cu multă judecată. Cum mergea el spre vîrful muntelui, l-a prins oboseala şi s-a oprit într-o pajişte. În vreme ce şedea tolănit pe iarbă, cu faţa spre cer, i-a apărut în minte Tinca cea frumoasă. O vedea parcă la fereastră, cu ochii plini de lacrimi. După ce a stat aşa o vreme, gîndind la necazul fetei şi al lui, flăcăul a sărit în picioare şi a pornit-o spre stînă.

Cînd l-a văzut unchiu-său a holbat ochii. Băiatul era tare abătut. Flăcăul i-a povestit de-a fir-a-păr tot ce se întîmplase.

— Al naibii om s-a mai făcut şi tătîne-tău, zise unchiul cu necaz. Se ridică apoi de la locul lui, trase sumanul pe spate şi fără să spună ceva ieşi afară.

A stat flăcăul la stînă toată toamna, aşteptînd-o acolo pe fată şi trimiţîndu-i vorbă. Dar ea nu venea. Cînd au căzut primii fulgi de zăpadă şi ciobanii au pornit cu oile spre sat, s-a dat şi veste că turcii au năvălit în ţară. Se adunau flăcăii şi chiar şi cei mai bătrîni în cete. Alături de ceilalţi a pornit-o şi flăcăul la oaste.

Într-un tîrziu, fata a scăpat de acasă şi a pornit să-şi caute iubitul. A bătut cale lungă pe poteci de munte, dar băiatul nu se afla nicăieri. Cînd se îndrepta spre stîna unde socotea că l-ar putea afla, s-a oprit pentru o clipă să-şi tragă sufletul pe pajişte. Într-un mărăciniş a dat cu ochi de o batistă. Pesemne că o scăpase din buzunar flăcăul cînd trecuse pe acolo şi luată de vînt stătea agăţată într-o rămurică. Cînd s-a apropiat a recunoscut lucrătura. Era batista pe care i-o dăruise flăcăului, cînd se întîlniseră pentru prima oară la horă. A strîns batista la piept şi s-a pornit pe bocit.

Cînd a ajuns la stînă a aflat de la băciţă că flăcăul nu s-a mai întors de la bătălie. Dar fetii nu i-a venit să creadă.

L-a aşteptat luni şi ani de-a rîndul. Cînd scăpa de acasă, Tinca alerga la locul unde a găsit batista. Acolo se aşeza pe un bolovan parcă aşteptînd pe cineva. După ce stătea o bucată de vreme cercetînd locul de jur împrejur, ochii i se umezeau şi o podideau lacrimile. Multe lacrimi amare pornite din dragostea ce o purta iubitului ei a vărsat Tinca. De cîte ori, furată de gînduri, nu se trezea suind pe poteca care duce în poiană ? Într-un tîrziu s-a stins şi ea din viaţă de dorul celui drag.

Amintindu-şi povestea celor doi îndrăgostiţi, ciobanii ce-şi mînă turmele pe aici au botezat locul unde a găsit Tinca batista şi unde şi-a aşteptat flăcăul vărsîndu-şi toate lacrimile de dorul lui, „Vîrful cu Dor“, ce se cheamă şi astăzi tot în acest fel.

PEŞTERA IALOMICIOAREI

La aproape 20 km de izvoarele Ialomiţei se află Peştera Ialomicioarei, poate cea mai pitorească peşteră din toţi Carpaţii de la miazăzi.

În drumul apei, pe malul drept, s-a aşezat cocoloaşa Bătrînei, care a fost străpunsă de forţa rîului pe aproape 400 m.

Intrarea în peşteră se face printr-o încăpere uriaşă, numită Mihnea Vodă. Mai în fund începe strînsura unui culoar întunecat, din care se deschide bolta lui Decebal. Urmează apoi o cădere de apă cu zgomot asurzitor, iar de aici un drum plin de peripeţii. Fiece metru trebuie cucerit. Trecînd pe „La răspîntie", unde sînt două lacuri cu apa limpede ca cristalul, ajungi la Grota Urşilor. Mai departe, prin Galeria apelor, printre coloane de stalactite şi stalagmite poţi ajunge la capătul peşterii, „La Altar".

Ajuns „La Altar", la capătul unui drum în care ochiul a văzut minuni din cele mai rare, scăldate în lumina feştilelor, te aşezi jos. Bei o căniţă de apă rece ca gheaţa şi-ţi reîmprospătezi forţele.

★

O poveste de demult spune că în pădurea din creierii munţilor trăia un crai. Cutreiera pădurea de dimineaţă pînă seara, veghind să nu se dea fiarele la căprioare, să nu năvălească răpitoarele asupra păsărilor cîntătoare şi mai ştiu eu cîte s-ar mai fi putut întîmpla în desişurile de nepătruns. Craiul îmbătrînise. N-avea copii. Dar iubea

nespus de mult animalele paşnice şi le ura în acelaşi timp pe cele răufăcătoare. Îndrăgea mai ales păsărelele frumos cîntătoare. Adesea se aşeza la rădăcina vreunui copac, pe muşchiul moale, şi asculta ore întregi cîntecul înaripatelor.

Într-o zi a găsit lîngă o tufă de mure o păsărică zgribulită. S-a apropiat cu grijă de ea. Păsărica nu s-a sfiit. A ridicat-o, a pus-o în podul palmei şi a privit-o cu luare-aminte. Părea să nu aibă nici un beteşug. Văzînd că e blîndă, Craiul a dus-o acasă şi a pus-o într-o colivie. La început păsărica nu cînta, mai apoi şi-a dat drumul, de-ţi era mai mare dragul să stai şi să o asculţi. De cum răsărea soarele şi pînă la asfinţit, din gîtlejul ei ieşeau triluri nemaiauzite. Rareori se oprea şi se mai ospăta cu seminţe de cînepă, pe care Craiul avea grijă să i le pună din belşug într-o ceşcuţă.

După cîteva săptămîni, pasărea începu să-şi schimbe penele. În locul celor căzute apăreau altele, galbene. Parcă erau de aur, aşa de tare străluceau. A mai trecut o săptămînă, două, nouă...

În timp ce Craiul bătea potecile pădurii, Zmeul, care-şi avea sălaşul într-o văgăună, a intrat pe furiş în casă şi a luat colivia. Auzise el de pasărea măiastră cu pene de aur şi de cîntecul ei neîntrecut. Nu s-a lăsat pînă n-a pus mîna pe ea.

Cînd s-a întors Craiul, s-a dus ca întotdeauna la colivie. Dar ia-o de unde nu-i. Dispăruse cu pasăre cu tot. Necăjit peste măsură, s-a apucat s-o caute prin casă şi prin ogradă. Colivia nu se afla nicăieri. A cercetat locul şi mai departe. Se depărta mereu de casă pînă cînd, într-un tîrziu, a ajuns într-o vale. Merse în sus, pe firul apei, pînă a dat într-o poiană. Acolo se ridica un munte ca un perete. În perete se afla o deschizătură ca gura unei peşteri. Aici era sălaşul zmeului. Pe un bolovan stătea colivia în care era păsărica. A încercat Craiul să se apropie, dar n-a fost cu putinţă. Un cîine fioros stătea de pază. Cînd făcea un pas, dulăul ridica capul şi mîrîia înfiorător că ţi se făcea părul măciucă. Dar să-l mai fi auzit şi lătrînd sau să fi fost slobod ? Noroc că era legat de un par...

Atunci pasărea a prins glas, spre uimirea Craiului, care holbă ochii mari. În cîteva vorbe păsărica l-a rugat s-o săgeteze cu un

plumb slobozit din puşcă. Cum să facă el una ca asta, cînd îi era milă şi numai să pună mîna pe ea, dar s-o mai şi omoare ! Nu ! Asta nu era cu putinţă. Atunci pasărea s-a rugat şi mai înduioşător. Ţi se rupea inima auzind-o cum se ruga.

Craiul n-a vrut să slobozească plumbul aducător de moarte. Dar, pînă la urmă, s-a înduplecat. A pus puşca la ochi. Lacrimi mari alunecau pe faţa lui cu brazde adînci. A tras. Unde a ajuns plumbul n-a mai putut afla, căci înspăimîntat de ce făcuse, a fugit acasă.

Cînd a venit zmeul la sălaş a găsit pasărea moartă. A cercetat leşul şi, dacă a văzut că-i moartă, a azvîrlit pasărea cu colivie cu tot în prăpastie. Colivia s-a sfărîmat în bucăţi. Dar pasărea încă nu murise. Fusese doar ameţită de pocnitura puştii. Cînd s-a izbit de pămînt, pasărea s-a dezmeticit. S-a uitat într-o parte şi alta şi, dacă a observat că nu e nimeni pe urmele ei, a pornit-o încet, încet spre marginea drumului.

Cîteva zile mai tîrziu, Craiul mergea pe o potecă săpată în peretele muntelui. Cum mergea el, numai iată că zăreşte lîngă un bolovan păsărica ce şedea cu aripile întinse şi se sorea. S-a apropiat de ea. A luat-o în mînă şi a privit-o uimit. Atunci ea a prins glas.

— Craiule bun, m-ai îngrijit cum nu se poate mai bine cît am stat în colivie. Ai ascultat de ruga mea cînd furată de zmeu eram în mare primejdie. Ajută-mă şi de data asta să intru prin găurica asta, să mă duc sub munte în împărăţia mea.

Craiul nu ştia ce să mai creadă. Îi asculta cu luare-aminte vorbele de rugă.

— Strînge-mă în palmele tale puternice, s-a mai rugat păsărica.

Atunci Craiul cu inima cea bună i-a ascultat ruga. În timp ce strîngea trupuşorul ei firav, mîinile i s-au umezit, iar picăturile de apă le-a lăsat să se prelingă spre deschizătura muntelui. Pasărea cu pene de aur, care era însăşi Zîna apelor, se făcuse nevăzută.

Din bobiţele de apă ce s-au prelins de pe mîinile Craiului a luat naştere un izvor limpede ca cristalul, care s-a ascuns sub munte. Acolo, în adîncuri, apa a ajuns într-un palat pe care Zîna l-a făcut mai mare şi mai frumos decît fusese înainte. Mereu îl împodobeşte

cu cîte ceva, aşa cum a văzut Zîna apelor podoabele din casa Craiului.

Într-un tîrziu a ieşit la lumina zilei, să-l caute pe Crai, să-i mulţumească încă o dată pentru tot ce făcuse pentru ea. Dar pe Crai nu l-a mai găsit. Cine ştie pe unde o fi plecat ?

Şi de atunci şi pînă astăzi Zîna îşi caută fără răgaz binefăcătorul.

PIATRA CRAIULUI

Din nesfîrşita lume a stîncăriilor, încremenite pentru vecie în coasta Carpaţilor, se desprinde unică în felul ei Piatra Craiului. Singuratică, impresionează ca o pasăre albă măiastră prin măreţia formelor ei neobişnuite.

În bătaia razelor, scînteind orbitor, se desprinde din noianul frumuseţilor dimprejur, ca şi cum ar creşte din mijlocul lor. Pe oriunde te-ai urca spre lama imaculată de calcar a Pietrei ce se înalţă la peste 2 000 m înălţime, fie pe Valea Bîrsei sau ocolind prăpăstiile Zărneştilor, fie prin alte părţi, deşi urcuşul e greu, uiţi de oboseală. În faţa ochilor se deschid mereu, ca dintr-o cutie a Pandorei, forme curioase, stranii, fantastice, de basm. La tot pasul apar stînci masive ca nişte contraforţi, ce par a sprijini coasta verticală a muntelui. Şi, într-adevăr, pereţii sînt de o verticalitate ameţitoare. Pe stînci inaccesibile, prin crăpături, se ascunde catifelata floare de colţ şi gingaşa garofiţă a Pietrei Craiului.

Brînele „Pietrei“ ne poartă peste rîurile şi cascadele de grohotiş, măcinate din roca sfîşiată a muntelui. Încăpăţînate, ploile, vînturile, intemperiile sfărîmă mereu calcarul şi-i dau drumul la vale. Şi tot de pe brînele săpate în pereţii drepţi şi ameţitori se vede scrijelind norii creasta lungă de 22 km a Pietrei Craiului.

★

Se spune că în vremuri de demult, de cînd minte nu se ţine, stăpînea aici Craiul munţilor. O mîndreţe de bărbat, cum nu se mai

afla altul, dacă ai fi căutat peste mări şi peste ţări. Era înalt de stat, cu umerii laţi şi bine legat la trup, purta chică lăsată în plete lungi pe spate, iar de sub sprîncenele stufoase se iveau doi ochi mari, ageri şi negri. Craiul munţilor era de felul lui paşnic, liniştit, nu ca alţi crai care una-două o porneau la luptă. Dar să-l ferească sfîntul pe acela care ar fi cutezat să-i calce locurile fără voie, să-i facă vreun rău, cînd el nu supăra pe nimeni, că praf şi pulbere avea să se aleagă din el.

A trăit Craiul munţilor în ţărişoara lui multă vreme, fără ca cineva să-i fi călcat pămîntul cu duşmănie sau să-l fi supărat cu vreo pricină oarecare. În împărăţia munţilor toţi îşi vedeau de treabă, toţi făceau fapte demne de laudă, căci Craiul munţilor veghea la tot ce se întîmpla, ştia să dea poveţe şi să mustre pe cei care ar fi greşit, ca să nu mai greşească.

De la o vreme, Craiul munţilor n-a mai avut tihnă. S-a găsit cine să rîvnească la fericirea lui şi la bucuriile celor din jur. Aşa se face că de la o vreme hotarele ţării încep să fie răşluite. Azi pietrele de hotar erau aşezate în locul unde de drept trebuiau să şadă, şi peste noapte dispăreau de acolo. Uneori erau găsite mult mai înăuntrul ţării, alteori nu se mai găseau de loc. Se întîmpla ca să dispară peste noapte izvoare cu apă cristalină, care fuseseră văzute cu o zi înainte. Alteori se aprindeau ca din senin bucăţi de pădure şi focul nu putea fi stins pînă ce totul nu se prefăcea în cenuşă. Nu o dată s-a întîmplat ca să se prăvale un munte peste turmele care păşteau la poalele lui. Nu puţine erau necazurile care se abăteau peste ţara unde stăpînea bunul şi înţeleptul Crai al munţilor.

Toţi se întrebau, se întreba şi Craiul : cine o fi acela care le face atîta necaz ? Ce dihanie s-a aciuat în preajma locurilor acelea şi scoate capul ca o viperă şi loveşte pe la spate ?

Odată, mergînd cu mare alai prin ţară, Craiul munţilor a observat că drumul pe care a mers de multe ori s-a rupt. Într-o parte se deschidea o prăpastie fără fund. Altădată, îndreptîndu-se spre miazănoapte, a aflat de la oamenii de acolo că le-au dispărut într-o noapte toate vitele. De atunci Craiul n-a mai avut hodină. Tîlharul trebuia găsit, ca să dea socoteală, şi-a spus Craiul munţilor.

La hotarul de miazănoapte se aciuase duşmanul cel şiret. Aici îşi făcuse sălaş Căpcăunul cel hapsîn şi nemilos, mai mare peste duşmănie şi vrajbă, regele minciunii şi a nelegiuirilor.

Văzînd nenorocirea care s-a abătut pe biata lui ţărişoară, Craiul munţilor a plecat pe urma Căpcăunului. Duşmanul trebuia pedepsit aşa cum se cuvine. După ce a bătut drum lung prin locuri pline de jale, Craiul l-a ajuns. Era o dimineaţă limpede ca toate dimineţile de vară. Simţind că e urmărit, Căpcăunul îşi căuta un loc nimerit, de unde să lovească şi totodată să fie cît mai bine ferit. Dar, cum Craiul era tare mîniat pe fărădelegile vrăjmaşului, nu se lăsa de loc.

Lupta s-a dat într-o poiană pîrjolită de flăcări, căci trebuie să vă spun că în urma lui Căpcăunul dădea foc la tot ce întîlnea în cale. Şi a durat lupta între Craiul munţilor şi Căpcăun zi de vară pînă-n seară. Se strîngeau şi se trînteau de se cutremura tot pămîntul. Pe tot locul unde se trînteau nu mai rămăsese nici o palmă de pămînt neted. Se iviră în timpul luptei numai văi şi dealuri.

Spre asfinţit, Craiul munţilor obosise de-a binelea. De unde la început se băteau în trîntă dreaptă, acuma Căpcăunul încerca cu diferite şiretlicuri să-l răpună pe Crai. Îl înşfăcă odată pe Crai şi trîntindu-l îl făcu una cu pămîntul. Rupse apoi un bolovan uriaş din munte şi tîrîndu-l se pregătea să-l zvîrle peste el.

În vremea aceea, Zîna norilor, care veghease la tot ce se întîmplase, dîndu-şi seama că sfîrşitul Craiului se apropie, începu să-şi adune norii în jurul ei. Şi s-a pornit o ploaie cum nu se mai văzuse de cînd lumea prin părţile acelea. Stropii mari cădeau cu putere. Se părea că s-a abătut potopul pe suprafaţa pămîntului şi că totul are să se prăpădească.

Căpcăunul, înfruntînd ploaia, venea cărînd bolovanul spre locul unde zăcea Craiul. Dar ploaia pe care Zîna norilor a trimis-o pe pămînt era fermecată, căci lovind faţa Craiului l-a deşteptat din somnul morţii ce-i cuprinsese tot trupul. Săltîndu-se în capul oaselor, se şterse la ochi ca după un somn adînc şi zărind primejdia care se apropia de el, sări ca ars în picioare. Se năpusti asupra Căpcăunului, îi smulse bolovanul din braţe şi-l trînti la pămînt. Bolovanul se pră-

văli peste grumazul Căpcăunului, care urla de durere ca din gură de şarpe. Dar duşmanul încă nu fusese răpus. Atunci Craiul munţilor, adunîndu-şi toate puterile, smulse un munte din locul lui şi-l prăvăli peste Căpcăun, astupîndu-l. Urletul lui se auzea din ce în ce mai înfundat, pînă se stinse cu totul. Cum fusese răsturnat muntele, rămăsese o parte ca o lamă de oţel la suprafaţă. De atunci locul acesta a primit numele de „Piatra Craiului". Sub această piatră Craiul munţilor a îngropat pentru totdeauna răutăţile pămîntului.

„LA ZĂPLAZ“

În masivul Piatra Craiului a fost aşezată parcă de mîna omului o minunată sculptură. Este o ciudăţenie a naturii, care a modelat ca un mare şi priceput meşter acest minunat monument de piatră. La Zăplaz, Zăplazul sau Ulucele de piatră sînt nume pe care iubitorii de natură le-au dat acestei opere pe care vîntul, ploile, îngheţul şi dezgheţul au lucrat-o pînă a căpătat forma fantastică pe care o are astăzi.

Pironit de veacuri în coasta muntelui, la 1640 m, Zăplazul apare în toată măreţia lui după un drum plin de surprize, care începe la cabana Plaiul Foii şi se avîntă pe valea Spirlei sau Bîrsa Tămaşului.

★

Se zice că atunci cînd încă se mai plămădeau în apa mării munţii pe care îi vedem noi astăzi, Piatra Craiului era stăpînită de uriaşi. Erau nişte fiinţe care semănau într-o oarecare măsură cu oamenii, însă nespus de mari. Închipuiţi-vă nişte elefanţi bătrîni aşezaţi alături de micuţele furnici. Cam aşa erau ei faţă de noi, oamenii. Uriaşii aceştia îşi duceau viaţa prin aceste locuri şi nu făceau nimănui nici un rău. Tot pe aici îşi trăia viaţa tihnită cea mai frumoasă dintre frumoasele pămînturi, Zîna care în fiecare primăvară presăra un covor minunat, verde şi împestriţat cu flori.

Venise vremea să-şi facă şi ea un rost în viaţă, dar Zîna florilor nu se oprise încă asupra aceluia care avea să-i fie tovarăş. Vîntul,

care era şi el fecior de crai, îi tot dădea tîrcoale şi mereu se ducea s-o vadă în poiana plină de flori, unde îşi avea lăcaşul. Zînei nu-i plăcea felul lui de a se purta. Ba, de multe ori avusese de suferit din pricina lui. Cînd se mînia, rupea florile şi dărîma copacii. Nu o dată Zîna florilor i-a spus cu frumosul să nu-i mai calce pragul casei. Dar cine să înţeleagă ?

Azi aşa, mîine aşa, pînă cînd într-o zi vîntul s-a înfăţişat în straie de sărbătoare la Zîna florilor şi i-a cerut mîna. Mare năpastă a căzut pe capul ei. Ce să facă ? Să-i spună că alesul inimii ei este altul ? La auzul unei asemenea veşti Vîntul s-ar fi mîniat rău. Praf şi pulbere s-ar fi ales din poienile ei. Totul ar fi fost pîrjolit.

Şi tot gîndindu-se ce să facă, cum s-o scoată la capăt, iată ce-i trece prin minte : născoci un joc. Cel care va ajunge mai repede pe culmea muntelui avea s-o ia de soţie. Dar cu cine avea să se întreacă Vîntul ? Numai Uriaşul cel iute de picior şi care era cel mai chipeş dintre toţi uriaşii ar fi fost în stare.

Zis şi făcut. De cu zori, Zîna se duse undeva sus pe munte, ca să le arate locul pînă unde aveau să alerge. Acolo se aşeză într-o poieniţă străjuită de namile de piatră. Jos în vale se afla Uriaşul cel iute de picior cu tot neamul lui. Acolo veni şi Vîntul cel fălos, cu tot alaiul său de la curte. Şi a început alergarea. Vîntul era mai sprinten, dar dragostea ce se înfiripase în inima Uriaşului cel iute de picior pentru frumoasa Zînă era atît de puternică, încît dintr-o săritură trecea peste bolovani şi stînci, ca cea mai sprintenă căprioară. Fugeau care pe unde puteau, ca să ajungă mai repede sus. Într-un timp se părea că Vîntul va ajunge primul. Dar cînd mai făcu un salt, se afundă într-o pădure deasă şi se împletici printre frunzele copacilor, care prinseră a vui asurzitor. Atunci Uriaşul cel iute de picior o tuli pe cărarea dintre bolovani şi ajunse gîfîind la locul unde şedea Zîna. Vîntul nu se lăsă mai prejos. Se slobozi din păienjenişul de coroane al copacilor şi o porni spre creastă. Ajunsese prea tîrziu. Uriaşul cel iute de picior se aşeză cu pieptul lui tare şi voinic în calea Vîntului.

În zadar se mai zvîrcolea prin faţa uriaşului, se izbea de stînci şi bolovani, doar doar va putea prinde Zîna. Aceasta, ocrotită de

trupul uriaşului, se strecură de partea cealaltă a muntelui în sălaşul său.

Vîntul plecă ruşinat spre ascunzătorile sale, de unde mai încearcă uneori să se abată pe la Zîna florilor. Dar zăplazul, pieptul viguros al bărbatului ei o apără ori de cîte ori Vîntul încearcă să-i ofilească florile.

CĂPRIORUL CRAIULUI *

Un ţanc ascuţit şi curajos vrea să împungă cu vîrful său bolta cerului. Aşa pare Căpriorul ce stă prins de marea lamă a Pietrei Craiului, sfidînd parcă pe cei ce pun piciorul pe peretele său.

De la cabana Plaiul Foii, paşii te poartă printre brazi şi piatră măcinată spre Cabana Ascunsă. Dar greul nu s-a terminat. Mai în sus, ajungi cu respiraţia întretăiată în Vîlcelul Caprelor, la poalele peretelui de piatră. De aici se ridică zvelt Căpriorul sau Degetul lui Călineţ. Culmile din jur sînt o adevărată împărăţie a caprelor negre. Ele ţopăie sprintene în jurul maimarelui lor, Căpriorul Craiului, care parcă te cheamă să-l vezi. Aceste locuri sînt totodată şi raiul cutezătorilor, care se avîntă pe pereţii drepţi ai muntelui, spre crestele cele mai semeţe.

★

A fost odată, că dacă nu ar fi fost nu s-ar fi povestit, a fost un Crai care avea în stăpînire un munte. Slujitorii i-au adus într-o zi un pui de căprioară pe care îl găsiseră în pădure. Abia putea să se ţină pe picioare. Era firav ca toţi puii noi-născuţi. Avea botişorul mereu umed şi mereu umbla cu capul înainte, căutînd parcă să se aciuiască pe lîngă cineva. Slujitorii făceau mare haz de bietul animal care se mişca de colo-colo în căutarea mamei lui, de care se rătăcise.

---

* Căpriorul Craiului — aşa îi spun ciobanii bătrîni, care cutreieră de jur împrejur Piatra Craiului. Alpiniştii îl numesc după numele ce i l-a dat I. Ionescu-Dunăreanu : Degetul lui Călineţ.

Cînd l-a văzut Craiul, a rămas tare încîntat de micul animal şi a dat poruncă să fie hrănit bine şi ocrotit, ca să nu simtă lipsa mamei. Ca să-i fie pe plac Craiului, slujitorii se întreceau care mai de care să aibă grijă de pui.

Şi aşa a crescut mare la curtea Craiului Căpriorul care pînă mai ieri era doar un puişor plăpînd şi fricos nevoie mare. Se împrietenise cu oamenii de la curte. Dar cea mai mare dragoste o avea faţă de Crai, care-l răsfăţa cu toate bunătăţile din cîte sînt pe lume.

Era voinic şi sprinten Căpriorul, şi frumos cum nu se mai văzuse altul. Coarnele ca un arbore, cu ramuri şi rămurele, îi împodobeau capul ca o coroană împărătească. Pe unde cutreiera Craiul, pe acolo se zbenguia şi Căpriorul. Pleca Craiul la munte, Căpriorul după el. Se afunda în pădure să se plimbe, Căpriorul îl întovărăşea. Şedea la masă, Căpriorul dădea uşa de perete şi apărea tam-nisam în toiul ospăţului şi se aşeza lîngă Crai. Începuse chiar să vorbească lumea de Crai cum că ar fi fecior de căprioară şi că are drept frate pe Căpriorul care îi şedea mereu alături.

Şi aşa a trecut multă vreme...

Între timp, Craiului i-a venit în minte o idee năstruşnică. Ce-ar fi dacă l-ar lua la vînătorile sale de căprioare? Avea la curte, ce-i drept, şi ogari care prindeau din fugă vînatul, avea şi şoimi care urmăreau animalele, căci erau învăţaţi pentru asta. Dar Căpriorul ar fi fost cea mai bună momeală pentru animale. Aşa a şi făcut. Cînd mergeau la munte, Căpriorul începea să mugească, chemîndu-şi fraţii. Acest lucru l-a minunat pe Crai. Au mers odată împreună şi după ce au ajuns într-o poiană, Căpriorul s-a oprit lîngă un izvor şi a început să cheme la adăpat tot neamul căpresc. Şi nu puţine au venit lîngă el. Altădată au mers pe cărări de piatră şi la fel s-a întîmplat. De fiecare dată profita Craiul, căci bietele animale nu mai aveau timp să fugă. Cădeau răpuse de săgeţile pe care Craiul le trimitea fără greş.

De la o vreme Căpriorul nu mai era în apele lui. Nu mai venea în preajma stăpînului, nu mai ieşea la vînătoare, iar atunci cînd era luat cu sila, stătea tot timpul trist şi supărat. Parcă era mut. Şi-o fi

dat poate seama animalul că şi mama lui a căzut pradă măcelului. Poate şi fraţii lui au fost înfulecaţi cu poftă la ospeţele de la curtea Craiului. Ar fi vrut să fugă de la palat, dar acest lucru era peste putinţă. De aceea îşi petrecea zilele stînd departe de cei din jur, privindu-i chiar cu teamă, cu dispreţ.

Odată Craiul s-a fălit în faţa unor prieteni că va da un ospăţ pentru care va vîna douăzeci de căprioare. Pe masa ospăţului va pune şi cel mai minunat trofeu, coarnele celui mai frumos cerb. De toate acestea se pare să fi auzit şi Căpriorul de la curte. Într-adevăr, în ziua următoare Craiul a plecat la vînătoare. În urma lui păşea încet şi tăcut Căpriorul. Deodată animalul, care stătea în preajma stăpînului, o zbughi pe o creastă stîncoasă. Un răget prelung umplu de vuiet toată valea. În jurul Căpriorului se adunară sute de capre negre şi căprioare tinere. Craiul se înveseli la faţă. Acum putea să-şi ţină făgăduiala, ba chiar să o întreacă. Dar în loc să vadă venind spre el Căpriorul însoţit de fraţii şi surorile lui, acesta alerga într-o parte, depărtîndu-se. În urma lui fugea întreg neamul căpresc. Ajungînd la marginea unei prăpastii, Căpriorul se avîntă, fără ezitare, în golul de dedesubt. Şi toţi cei ce veneau în urma lui au făcut la fel. Din păcate, Căpriorul şi-a zdrobit oasele cînd a sărit peste un ţanc, dar ceilalţi au fost salvaţi.

Ruşinat că n-a putut să-şi ţină făgăduiala, Craiul a plecat capul în faţa curtenilor. Locul de unde a sărit căpriorul, izbăvitorul neamului său, a fost botezat mai tîrziu „Căpriorul Craiului“, căci în acest loc şi azi caprele pot scăpa de flinta vînătorilor aşa cum au scăpat şi atunci.

ACUL CLEOPATREI

Despărţiţi de fraţii lor într-o parte de apele Dîmboviţei, în cealaltă de cele ale Oltului, munţii Făgăraşului se înalţă spre tăriile cerului ca o impresionantă forţăreaţă, cu vreo douăzeci de turnuri de apărare — piscuri între 2000—2500 m înălţime — zidite pentru vecie din şisturi cristaline, granit şi calcare.

Aici, în apropierea Negoiului — unul din cele mai semeţe piscuri ale cetăţii naturale — stă împlîntată de veacuri în spinarea muntelui o uriaşă aşchie de stîncă. Privită din depărtare, pare un ac pe care gospodina, după ce a isprăvit de cusut, l-a înfipt în perniţă. Neobişnuitul ac de piatră este opera vîntului, îngheţului şi dezgheţului, care lucrînd cu stăruinţă de-a lungul a mii de ani, l-au despicat din stîncile vecine, l-au rotunjit, l-au şlefuit fără încetare, dîndu-i forma de astăzi. Locuitorii acestor plaiuri îi zic Acul Cleopatrei. Numele i se trage de la o legendă pe care bunicii o povestesc nepoţilor, iar cînd nepoţii ajung la rîndul lor bunici o povestesc şi ei mai departe.

★

A fost odată pe aceste meleaguri o stînă. Şi la stînă un cioban. Ciobanul acela avea o fată pe care o chema Cleopatra. Încă de mică a rămas copila fără mamă. A crescut-o taică-său, cum a putut, cu lapte de oaie, cu urdă şi caş. Anii au trecut şi Cleopatra s-a făcut o mîndreţe de fată, cu obrajii ca florile de mac, cu ochii albaştri şi limpezi ca apele izvoarelor, cu părul bălai, împletit în coade lungi,

pînă la călcîie. Peste şase munţi se dusese vestea de frumuseţea ei. Şi era de o hărnicie rară şi de-o bunătate fără margini.

Turmele de oi pe care le păstorea tatăl său erau ale unui boier bogat, hapsîn din fire şi sucit la minte. Cînd i se năzărea lui, dădea porunci care mai de care mai năstruşnice şi vai de acela care nu se dovedea în stare să le îndeplinească. Astfel, într-o vară, tatăl Cleopatrei primi poruncă să tundă toate oile din turmă, într-o singură zi, de la răsăritul soarelui pînă la asfinţit. Dacă nu-i va fi îndeplinită porunca întocmai, boierul avea să rînduiască alt cioban în loc. Bietul om a coborît degrabă în sat după ajutoare. Dar satul era pustiu. Toţi oamenii ieşiseră la muncă pe moşia boierului. Nu era vreme de pierdut. A pornit îndată spre satele vecine.

În dimineaţa zilei sorocite, văzînd că taică-său nu s-a întors, Cleopatra a pus mîna pe foarfeci şi îndată ce a răsărit soarele, s-a apucat de lucru. După o vreme se pomeneşte în faţă cu o bătrînă îmbrăcată în strai negru şi cu un toiag în mînă. Se cam miră fata cum de nu băgase de seamă cînd a venit baba, căci, aşteptîndu-l pe taică-său, fusese cu ochii pe drum toată vremea. Bătrîna îi dădu bineţe după datină, apoi îi ceru o ulcică cu apă, că era însetată de atîta drum. Cleopatra lăsă lucrul şi se duse în tindă să-i aducă. Dar cofa era goală. O luă şi porni tot într-un suflet spre izvor. Se întoarse îmbujorată de alergătură cu cofa plină de apă proaspătă şi rece ca gheaţa. Bătrîna bău o ulcică apoi grăi :

— Pentru că mi-ai astîmpărat setea, am să te răsplătesc. Scoase din sîn un smoc de lînă şi i-l întinse :

— Uite, lîna asta are puterea să-ţi îndeplinească trei dorinţe. Bagă de seamă : numai trei. Aşa că foloseşte-te de ea numai atunci cînd te vei afla la mare nevoie. Şi-acuma eu mă duc, că mai am de făcut multă cale.

Pînă să se dezmeticească, bătrîna se făcuse nevăzută. Parcă o înghiţise pămîntul. Ca să se încredinţeze că n-a fost o nălucire, şi ca să încerce puterea smocului de lînă, Cleopatra luă cîteva fire, le aruncă spre turma de oi şi zice :

— Doresc ca pînă la asfinţitul soarelui să pot isprăvi singură tunsul !

Şi în clipa aceea lîna începu să cadă singură de pe oi, ca luată cu mîna, grămezi, grămezi. Iar oile, gata tunse, ieşiră din ţarc în poiană, la păscut. La început Cleopatra se înfricoşă, dar mai apoi inima i se umplu de bucurie. Acum n-are decît să vină vătaful hapsînului de boier. N-o să-i poată alunga de-aici ! Şi se apucă să cînte de răsunau văile şi să adune lîna într-o singură grămadă. Atunci a sosit şi taică-său, cu vreo trei oameni pe care izbutise să-i găsească. Văzînd toate oile tunse şi lîna într-o singură grămadă, nu le-a venit să-şi creadă ochilor. Cleopatra a scos din sîn smocul de lînă fermecată şi le-a spus tot ce se petrecuse. S-au minunat oamenii, a făcut ochii mari şi vătaful, cînd a venit la asfinţitul soarelui să vadă dacă a fost împlinită porunca stăpînului său. Aşa a scăpat ciobanul de urgia boierului.

Şi-au păstorit în pace turmele ciobanul şi frumoasa lui fată. Numai că n-au avut parte prea multă vreme de viaţă liniştită. Într-o văgăună din creştetul Făgăraşilor îşi avea sălaşul un zmeu a cărui putere se afla într-o dulamă de fier înroşit. Se hrănea cu capre negre. Zbura pe deasupra ţancurilor, înşfăca din zbor capra, o frigea pe loc în dulama lui şi-o mînca. Făcuse prăpăd printre bietele capre. De-atunci numărul lor s-a împuţinat aşa de mult. Într-o bună zi zmeul a zărit-o pe Cleopatra şi s-a hotărît s-o fure, s-o închidă în văgăuna lui şi să şi-o facă nevastă. În aceeaşi noapte se strecură în odaia în care dormea fata, o luă în braţe şi zbură cu ea mai iute ca vîntul pînă la văgăună. Cînd se trezi Cleopatra din somn şi văzu unde se află, se îngrozi. Zmeul îi spuse să nu cumva să îndrăznească să fugă, pentru că el simte şi atunci o să fie vai de ea. Dar îndată ce zmeul a plecat după capre, Cleopatra ieşi din văgăună şi încercă să se strecoare spre casă. N-apucă să facă decît cîţiva paşi. Zmeul prinsese de veste şi zburînd pe deasupra piscurilor scotea flăcări pe nări de mînie. O luă pe sus, o duse înapoi în văgăună şi drept pedeapsă pentru îndrăzneală îi dete să coasă dulama care se desfăcuse la poale.

— Pînă mă trezesc din somn, să fie gata ! i-a poruncit zmeul. Apoi s-a trîntit în culcuşul lui de frunze uscate şi-a adormit buştean.

Biata fată nici nu se putea apropia de dulama de fier înroşit, aşa de tare dogorea. Cum s-o coasă ? Atunci şi-a adus aminte de smocul de lînă fermecată pe care-l purta totdeauna în sîn. Luă din el cîteva fire, le aruncă peste dulamă şi spuse în şoaptă, să nu-l trezească pe zmeu :

— Doresc să se răcească dulama !

Şi pe locurile unde căzuseră firele de lînă se iviră îndată bolovani de gheaţă şi dulama se răci sfîrîind. Sfîrîitul îl trezi pe zmeu. Cleopatra tocmai isprăvea de cusut poalele dulamei. Cînd a simţit zmeul că dulama lui e rece, s-a îngălbenit ca ceara, căci aşa cum am mai spus, toată puterea lui se afla în căldura dulamei. S-a repezit spre Cleopatra s-o sugrume. Fata a luat-o la fugă. În apropierea văgăunei, la vreo sută de paşi, cînd s-o ajungă din urmă, fata a aruncat spre el cele din urmă fire de lînă fermecată pe care le mai avea şi-a strigat cu glas tare :

— Doresc să piară zmeul de pe faţa pămîntului !

Şi atunci s-a petrecut un lucru nemaipomenit. Acul pe care Cleopatra îl aruncase o dată cu firele de lînă se prefăcu într-un ac uriaş de piatră, care-l ţintui pe zmeu la pămînt. Apoi pămîntul se cutremură o dată şi acul se împlîntă adînc în zmeu. Se cutremură a doua oară şi zmeul pieri îngropat în adîncul pămîntului. De atunci stă înfipt în spinarea muntelui Acul Cleopatrei.

BÎLEA

„Ochiurile de mare“ din munţii Făgăraş sînt acele minunate lacuri alpine cuibărite în căldările unor gheţari ce au existat în trecutele ere geologice. Aceste lacuri numite şi iezere, tăuri sau căltunuri, împodobesc podul muntelui înveselind peisajul pietros.

Între acesta, Bîlea, de 46 000 m², este cel mai mare lac al Făgăraşului. Adîncimea lui nu depăşeşte 10—11m. Cînd vîntul suflă cu putere, din verzuie cum este de obicei apa, se întunecă şi devine negricioasă.

Într-o parte a lacului, o potecă de piatră te conduce la cabana Bîlea, cochetă şi primitoare. Cabana a fost construită aşa fel ca din trei părţi să fie înconjurată de apă. Din lac pleacă un pîrîu care în drumul său ajunge într-un loc unde muntele îşi rupe pantele, iar apa se avîntă în gol, formînd o minunată cascadă de 60 m. Dimineaţa, cînd soarele îşi trimite primele raze spre dîrele înspumate ce se sparg în miliarde de stropi, se realizează o simfonie de culori ce se reunesc într-un curcubeu de o rară frumuseţe.

Din vremuri de demult despre lacul Bîlea, ca şi despre altele, se povestesc minunate întîmplări.

★

De mult, cînd pe pămînt încă nu apăruseră primii oameni, stăpîne peste toate cîte sînt astăzi erau două zîne : Zîna Mării şi Zîna Pămîntului. Trăiau în bună vecinătate, ca două surori. Se ajutau una pe cealaltă, dăruindu-şi tot ce aveau mai bun şi mai de preţ. Se

simţeau chiar fericite cînd una avea nevoie de cealaltă şi nu precupeţeau nimic ca să-şi poată fi de vreun folos.

S-a întîmplat odată ca Zîna Pămîntului să cadă greu bolnavă. Zile şi nopţi a stat Zîna Mării la căpătîiul ei, alinîndu-i suferinţa. A făcut ca locul unde bolea Zîna Pămîntului să fie mereu răcoros, să-i alunge fierbinţeala ce-i cuprinsese tot trupul. Dimineaţa şi seara îi trimitea o boare dătătoare de sănătate. Cu cîte nu i-a ajutat Zîna numai să se înzdrăvenească mai repede. Cîte lacrimi n-a vărsat Zîna Mării cînd surata ei era în grea cumpănă! Dar, după cîtva timp, Zîna Pămîntului a părăsit patul de suferinţă.

Şi vremea se scurgea în pace şi linişte. Nu se auzeau decît cuvinte de mulţumire din partea Zînei Pămîntului, care nu ştia cum să-i mulţumească.

De la o vreme însă, lucrurile s-au schimbat. Zîna Mării, scornind fel de fel de pricini, căuta să stea cît mai departe de Zîna Pămîntului. Nu se mai întîlneau dis-de-dimineaţă, ca să petreacă toată ziua împreună. Începuseră chiar să nu-şi mai vorbească. A trecut o lună, un an. Mulţi ani s-au scurs apoi şi cele două zîne se depărtau tot mai mult una faţă de alta. Zîna Pămîntului nu înţelegea ce se petrece cu vecina sa. Cine şi-ar fi putut închipui că două fiinţe, care s-au împăcat aşa de bine, care s-au ajutat în ceasurile cele mai grele din viaţa lor, ar putea să ajungă nu numai să-şi întoarcă spatele cînd se întîlnesc, dar chiar să nu dorească să se mai vadă? Ba chiar să se duşmănească de moarte.

Zîna Mării se schimbase mult. Să fi fost rea şi înainte? Să fi fost hapsînă, aşa cum se arăta acuma? E greu de spus. Dar, cum nimic nu se naşte din senin, tot aşa şi Zîna Mării nu s-a mai putut ascunde şi şi-a dat arama pe faţă. Cu vorbe mieroase a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să cerceteze toate ungherele împărăţiei şi să afle unde sînt păstrate cele mai însemnate din comorile cîte se aflau pe pămînt.

Cînd a ajuns să ştie cîte comori are împărăţia pămîntului, cînd a văzut cît de roditoare sînt cîmpiile, cîte nestemate sînt răsfirate pe munţi şi văi, Zîna Mării n-a mai avut linişte. Voia cu tot dinadinsul

ca toate aceste bogăţii să le aibă ea. De aceea, Zîna Mării a pornit cu ură la luptă împotriva Zînei Pămîntului.

Milioanele de valuri loveau cu putere marginile împărăţiei, răşluindu-i hotarele. Dărîmau cetăţile şi pătrundeau hoţeşte pe pămînt, jefuind tot ce găseau în cale.

Cînd Zîna Mării a văzut că Zîna Pămîntului se poartă cu ea la fel ca mai înainte, cu blîndeţe şi vorbă bună, a crezut că din slăbiciune face asta. Că îi este frică să se măsoare cu ea. Mai mult chiar. Într-o noapte întunecoasă s-au strecurat pe furiş în lăcaşul Zînei Pămîntului cîţiva oşteni din marea armată de valuri, cu gîndul de a deschide porţile şi a lăsa să năvălească apele în palat. Se gîndea Zîna Mării că făcînd această faptă va reuşi să-şi supună surata, punînd mîna pe întreaga ei avere.

Zîna Pămîntului, care veghea la tot ce se întîmpla, a prins de veste. A ieşit din iatac şi, la un semn, slujitorii care se pitiseră prin locuri numai de ei ştiute au năvălit peste duşmani. Nici unul nu a scăpat. Toţi au fost prinşi şi aruncaţi într-o văgăună. Văzînd Zîna Mării că porţile cetăţii n-au fost deschise, iar că cei trimişi de ea au fost prinşi, le-a sorocit să-şi ia adevărata lor înfăţişare, de valuri. Numai astfel ar fi putut să se strecoare pe sub porţile cetăţii. Dar malurile văgăunii erau prea înalte, aşa că a rămas în fundul ei un ochi de apă sau „ochi de mare“, căci aşa numesc oamenii din partea locului lacul Bîlea de pe creştetul Făgăraşului.

ARMĂSARUL ŞI CLOPOTUL

Mînîndu-şi apele spre Călimăneşti, Oltul se avîntă spre aval printre nenumărate coturi. Rîul înspumat se izbeşte cu furie de stînci înalte şi golaşe. Valea capătă un aspect sălbatic. Din loc în loc apa este străpunsă de spinările zdrenţuroase ale stîncilor şi bolovanilor ce zac pe fundul văii.

Pe unul din malurile Oltului stă împlîntată de veacuri o stîncă pe care apa ploilor a sculptat-o într-o formă ciudată. Poporul a numit-o „Armăsarul", căci are înfăţişare de cal uriaş. La o depărtare nu prea mare de această stîncă se află un loc unde apa se zbuciumă şi clocoteşte într-un zgomot asurzitor. Ai crede că se zbate un clopot uriaş. Acestui loc i se spune „La Clopotul". Locurile au căpătat acest nume de la o întîmplare ce s-a petrecut cîndva...

★

A fost odată o vreme cînd pe apa Oltului, mînate de vînt în sus şi în jos, pluteau corăbii cu pînze. Pe atunci rîul era mare şi bogat în ape, ca Dunărea în care se varsă. Pe aci trecea odată, venind din părţile Transilvaniei, o nemaipomenit de mare corabie, pe care se afla un clopot uriaş.

Meşterii cei mai iscusiţi din părţile Braşovului adunaseră bronzul din toată ţara şi făuriseră din el un clopot nemaivăzut ca mărime şi cu un dangăt ce se putea auzi cale de nouă poşte. Cu el avea să fie împodobită cea mai frumoasă dintre zidirile lui Neagoe Basarab, mănăstirea Curtea de Argeş.

Cum plutea corabia purtată de vîntul dinspre munte, numai iată că se porneşte ca din senin un vînt năprasnic din jos, care dezumflă pentru o clipă pînzele corăbiei. Dar vîntul de la miazănoapte nu încetase să mai sufle. Şi nu contenea nici cel dinspre miazăzi. Trosneau parîmele catargelor, se zguduia corabia împinsă cînd în josul, cînd în susul apei. Lupta dintre vînturi era aşa de mare, încît corabia trosnea din toate încheieturile. Cîrmaciul abia putea ţine piept roţii care mişca cîrma. Lupta cu vîntul să tot fi ţinut de la amiază pînă la miezul nopţii. Pînă la urmă catargul cel mai înalt al corăbiei s-a rupt în două şi în căderea lui a smuls toate parîmele şi velele, aruncîndu-le în apele învolburate ale rîului. În disperarea lor, oamenii de pe corabie au început să strige după ajutoare la cei ce se strînseseră pe mal şi priveau cu strîngere de inimă la tot ce se întîmpla. Nici unul nu îndrăznea să se avînte spre larg, să lege corabia, ca apoi să fie trasă la mal.

Lovită de valuri cînd dintr-o parte, cînd din cealaltă, corabia ajunsese ca o coajă de nucă în mijlocul talazurilor ridicate de vînt. Din mulţimea adunată se desprinse un tinerel fecior de pescar din partea locului, ce se avîntă în apa rîului călare pe un armăsar alb.

Mult timp s-a luptat flăcăul cu valurile, pînă cînd, în cele din urmă, a reuşit să se agaţe de o parîmă. Ajuns cu ea la mal, toţi cei de faţă au pus umărul să tragă vasul spre locul cel mai ferit de vînt. Corabia nu era prea uşoară. Capătul parîmei a fost legat de pieptul animalului care trăgea din răsputeri, îndemnat de stăpînul său. Dar vîntul nu se lăsa de loc. Mîna corabia în sus şi în jos, împingînd-o tot mai mult spre mijlocul apei.

Într-un tîrziu, puterile tuturor sleiseră. Oamenii mergeau pe lîngă funie, dar de tras nu mai trăgea nimeni. Armăsarul ostenise şi el. Cum mergea pe malul bătut de valuri alunecă şi se poticni. Se opri pentru o clipă, sforăi prelung şi alunecă din nou. Şi atît a fost. Apele învolburate şi ucigătoare au înghiţit credinciosul animal. Acum corabia nu se mai supunea decît puterii vîntului, care o mîna mereu spre adînc. Cîteva clipe mai tîrziu a pierit în valuri şi corabia cu tot ce se afla pe ea. În cădere spre fundul apei se auzi un dangăt

care săgetă văzduhul. Clopotul se izbise de o stîncă. Ajunse apoi pe fundul apei.

Oamenii care fuseseră martori la cele întîmplate au botezat locul unde alunecase minunatul animal „Armăsarul", iar acolo unde zace poate şi acum corabia, „La Clopotul", pentru că atunci cînd se porneşte vîntul să bată cu furie se aude parcă între malurile Oltului un dangăt prelung şi surd de clopot.

BRAZDA LUI NOVAC

Între cîmpia netedă ce se întinde în sudul Olteniei şi regiunea de dealuri de nord, şerpuieşte un impunător val de apărare. Acesta poartă în limbajul poporului numele de „Brazda lui Novac", după numele unui iubit căpitan de oaste din armata domnului muntean Mihai Viteazul.

Valul porneşte de la Dunăre, din dreptul satului Hinova, trece pe la Craiova şi ajunge la Olt între vechile castre romane Acidava şi Romula. De aici trece de partea cealaltă a rîului şi ajunge la linia sudică ce uneşte oraşele Piteşti, Găeşti şi Ploieşti.

Ridicat probabil pe vremea împăratului roman Constantin cel Mare, valul avea ca scop să apere partea nordică a imperiului de repetatele atacuri ale popoarelor migratoare. În faţă, valul era prevăzut cu un şanţ adînc, spre a-i mări puterea de apărare şi a opri atacurile date prin surprindere.

★

Din vremuri de demult se povesteşte că sus, în munţii Lotrului, îşi avea conac bătrînul Novac. Multe isprăvi făcuse viteazul căpitan de oaste în luptele cu turcii, care pe vremea aceea treceau deseori Dunărea şi prădau tot ce întîlneau în cale. Multe necazuri se abătuseră pe biata Ţară Românească.

Era într-o dimineaţă. Soarele nu se ridicase nici de-o suliţă pe cer. Ograda lui Novac se umpluse de lume. Auzind gălăgia de afară, Novac ieşi în cerdac şi strigă cu glas răguşit:

— Ce-i, oameni buni, ce s-a întîmplat ?

Toţi au strigat ca într-un glas :

— Bade, iar au dat turcii în ţară, pradă totul în calea lor, ne iau copilele şi le duc în robie.

Unul mai răsărit dintre ei făcu cîţiva paşi şi se apropie de cerdac. Îşi trase căciula pe-o ureche şi-i spuse :

— Nu-i şagă, moşule, dă poruncă să năvălim în ei, că altfel pînă la apusul soarelui turcii vor fi aici.

Novac nu mai scoase nici o vorbă. Puse mîna streaşină la ochi şi privi undeva în zare. Se zăreau focurile străjilor pe dealuri, care vesteau primejdia. Clopotele bisericilor sunau prelung, înfundat. Şi dangătul lor se revărsa prin aer, uşor, pînă la urechile lui Novac.

Deodată bătrînul strigă ca un tunet la fiul său :

— Gruio, dă paloşul şi nu uita buzduganul cu plăsele.

Gruia, care era la numai cîţiva paşi de el, le zvîrli în braţele lui taică-său şi alergă la grajd. Scoase de acolo doi cai albi, gata înşeuaţi. Se urcă pe unul care necheza şi făcea spume, că era tare nărăvaş.

Sprinten, dar cu sînge rece, bătrînul cobora scara. Se făcu o linişte de mormînt. Numai clopotele săgetau văzduhul. Novac se apropie de cal, îl sărută între ochi, îl lovi peste crupă cu palma şi puse piciorul stîng pe scăriţa şeii. Toţi flăcăii au sărit ca la un semn pe cai. Novac mergea cu calul la pas. Nu scotea nici o vorbă. Se gîndea. La ce ? Numai el ştia. Deodată se cutremură parcă de spate, trecu mîna pe la mustăţi şi strîngînd de frîu împinse călcîiele în burta calului. Ca o săgeată ţîşni calul din mersul lui legănat şi domol, şi se aşternu pe fugă ca vîntul, ca gîndul. În urma lui, alergînd de zor, venea Gruia şi flăcăii. Dar bătrînul nici o vorbă nu scotea. Din cînd în cînd făcea doar semn cu buzduganul pe care îl ţinea în mîna dreaptă. Semnele lui erau uşor deslușite de voinici, căci nu era unul care să nu i le cunoască.

Au gonit aşa cîteva ceasuri, pînă cînd în depărtare începuse să se zărească vîlvătăile vînzolite de vînt. Ardeau satele. Era semn că turcii sînt pe aproape. Bătrînul Novac îşi domoli calul. Gruia se ţinea aproape.

— Tu pe aici, eu pe acolo, tună bătrînul. Ca la un semn, ceata se împărţi în două. Lăsară în urmă cîteva sate care ardeau ca o torţă. Deodată, într-o margine de sat, pe un tăpşan, le apărură în cale o mulţime de care turceşti învîrfuite cu cele ce jefuiseră de prin casele oamenilor.

Ca un vifor, cele două cete au dat năvală în turci. Luaţi prin surprindere, şi din două părţi, înnebuniţi de gălăgia care se făcuse, turcii alergau buimaci care încotro. Pe unde îi ajungeau flăcăii îi căsăpeau. Zburau ţestele turceşti în dreapta, în stînga, desprinse de paloşe viteze. În învălmăşeală, Novac se depărtă de ceată. Lucrurile se mai limpeziră, dar Novac nu se zărea nicăieri. Într-un tîrziu se ivi şi bătrînul, purtînd pe braţe un turc. Înainta greu. Şchiopăta. Ochii îi erau plini de lacrimi. Toţi ai lui amuţiseră.

Ce se întîmplase ?

În timpul luptei, un turc care nu mai avusese timp să încalece, fiind surprins lîngă două codane pe care le ţinea legate lîngă el, se repezi la Novac, îi prinse calul de frîu şi-l înţepă cu lancea. Calul se prăvăli şi o dată cu el şi bătrînul. Se încinse atunci o luptă, că de multe ori bătrînul era gata-gata să fie răpus. Dar Novac ştia să ţină piept. De-ar fi rămas fără arme, tot ar fi găsit puteri măcar cu dinţii să muşte din beregeşul duşmanului. Dar turcul nu se lăsa. Era aşa de voinic, că-i ţinea piept bătrînului mai dihai ca fiul său Gruia, cînd îşi încercau puterile între ei, aşa, în joacă. Într-un tîrziu turcul obosi, dar lancea o potrivi bine în pulpa lui Novac. Crestat cum era, continuă lupta. Sîngele se prelingea pe picior şi-i umplea cizma. Îndîrjit, Novac a repezit buzduganul în capul turcului. Turcul cît un munte se prăvăli la pămînt. Văzînd duşmanul în nemişcare, Novac se apropie de el să vadă dacă e mort de-a binelea. Cînd se aplecă asupra lui, bătrînul înmărmuri de groază. În timpul luptei cămaşa turcului s-a zdrenţuit lăsînd să i se vadă o pată ca o cireaşă, pe umărul stîng. În mintea bătrînului, gîndurile i se învălmăşiseră. Cercetă pata cu atenţie. Da, acum era încredinţat că o cunoştea.

Cînd fusese mai tînăr, nevastă-sa îi dăruise un copil. Primul lui copil pe care îl prăpădise de mic : turcii îl luaseră pe cînd Novac

era plecat la bătălie şi nu-l mai văzuse niciodată. Băiatul, crescut de turci, n-avea de unde afla cine era adevăratul lui tată. Fiind din sînge de viteaz, ştia a se bate. De aceea, a putut să ţină piept chiar şi viteazului său tată.

Purtîndu-şi în braţe fiul, Novac se apropie de ai săi.

— Gruio, tată, vino să-ţi vezi fratele mai mare pe care l-am ucis cu mîna mea.

Toţi s-au dat înapoi şoptindu-şi :

— S-a smintit bătrînul. Oare e cu putinţă ca un om ca el, cu mintea limpede, viteazul care i-a purtat în atîtea bătălii să-şi piardă mintea tocmai acum ? Nimeni nu găsea răspuns la întrebare.

Pînă la urmă s-au încredinţat că cele spuse de bătrîn sînt adevărate.

Şi se mai povesteşte că bătrînul Novac a înjugat douăsprezece perechi de boi la un plug şi s-a pornit să tragă brazdă ca să-şi odihnească în mormînt fiul. A tras brazdă adîncă, împărţind Oltenia în două şi a pus în pămînt băiatul cu multă jale. A plecat apoi cu brazda mai departe de a trecut Oltul.

— Brazda asta — spunea bătrînul plîngînd — să fie ca un zid în calea duşmanilor care vor mai încerca să ne mai prade ţara.

Peste pieptul fiului care zace în mormîntul de sub brazdă, duşmanii n-au mai trecut niciodată. De atunci şi pînă astăzi ridicătura de pămînt, ca un val de apărare, se cheamă „Brazda lui Novac“.

GROTA CU ABURI

În marea spintecătură prin care năvăleşte Cerna, malurile calcaroase au căpătat forme ameţitoare. Rîul coteşte de multe ori, scăldînd boturile de deal care-i aţin calea. Pe aproape 70 de km Cerna curge printre maluri împădurite, ce se întrerup din loc în loc, lăsînd poienile să se scalde în soare. Pe cursul rîului se înşiruie chei sălbatice, iar pe pereţii abrupţi se deschid mai jos sau mai sus hrube întunecoase. Cea mai curioasă şi totodată mai tainică dintre ele este Grota cu aburi. Peştera se deschide pe un mal, în apropierea rîului, unde apar vîlvătăi de aburi. Aceştia se formează atunci cînd apa, care clocoteşte în străfundul pămîntului, se ridică spre suprafaţă pe un fel de puţ. De aceea în peşteră se intră destul de greu, căci aburul înecăcios este neprimitor.

★

Se zice că demult, foarte demult, pe muntele Olimp din Grecia, îşi aveau lăcaşul toate zeităţile mari şi mici, care purtau de grijă pămîntenilor. Mai mare peste toţi era Zeus, tatăl tuturor zeilor. Adesea el cobora pe pămînt, să vadă cu ochii lui ce se mai întîmplă aici jos, între oameni.

Într-o vreme, pe cînd Zeus umbla printre pămînteni, a poposit în prag de seară la casa frumoasei Alcmene. Primit cum se cuvine, strălucitorul oaspete a făcut gospodinei tot soiul de daruri. Dar dintre toate darurile pe care le-a primit Alcmene, cel mai mare a fost că a putut da naştere celui mai viteaz dintre viteji, puternicului

Heracle sau Hercules. Mama era în culmea fericirii. Căpătase dragostea nemuritorului Zeus, părinte a tot ce se întîmplă atît în Olimp cît şi pe pămînt.

După o bucată de vreme, Alcmene a înfăţişat copilul lui Amfitryon, bărbatul său. Era un copil deosebit de toţi ceilalţi. Creştea mai repede şi era mai puternic decît toţi copiii de vîrsta lui.

Lui Hercules, care semăna leit cu Zeus, îi plăcea să se zbenguiască toată ziua. Cînd s-a făcut mai mare, prin grija lui Zeus, Hercules a primit în dar o sabie de la Hermes, un arc şi săgeţi de la Apolo, iar Atena i-a ţesut veşmintele cu mîna sa. Cît era ziulica de mare Hercules cutreiera pădurile în căutarea fiarelor, ca să-şi încerce puterea. Odată a fost întîmpinat de un leu fioros. În luptă, Hercules l-a omorît. Apoi i-a luat pielea ca trofeu. Din pielea leului şi-a făcut un veşmînt, de care nu s-a mai despărţit niciodată.

Şi anii treceau...

Duşmănindu-l de moarte, vicleana Hera, care era soţia lui Zeus, a pus la cale tot soiul de urzeli împotriva lui Hercules. Voia cu orice preţ să-l piardă. Şi puţin a lipsit ca planurile nelegiuite ale Herei să se îndeplinească întocmai.

O viaţă zbuciumată şi plină de necazuri s-a abătut asupra aceluia care era socotit ca cel mai viteaz între viteji.

De la o vreme Hercules simte că încep să-l lase puterile. Pe zi ce trecea mădularele îi erau prinse ca într-un cleşte şi într-o zi a căzut bolnav la pat. Ani de-a rîndul a bolit fără ca nimeni să-i poată alina suferinţa, să-i găsească vreun leac, să-l pună pe picioare. Viteazul şi temutul Hercules era gata-gata să-şi dea sfîrşitul. Abia tîrîndu-şi picioarele, scîrbit de tot ce se întîmpla în jurul său, Hercules îşi luă cele de trebuinţă şi plecă departe, departe de ţara sa.

Paşii l-au purtat către miazănoapte, dincolo de Dunăre, unde erau stăpîni dacii. E drept că prin aceste locuri, prin munţii şi văile pe unde trecea nu-l cunoştea nimeni şi cu cine se întîlnea nu-l prea lua în seamă. Aşa a poposit Hercules într-o zi pe înserat pe valea Cernei cea vijelioasă. Sfîrşit de drumul ce-l făcuse, adormi într-o

poiană pe malul apei. Cînd se trezi, soarele era de trei suliţe pe cer. În jurul lui, totul se înfăţişa într-o haină altfel decît aceea pe care o lăsase în ţara sa. Munţii erau parcă mai înalţi, pădurea mai veselă, apa lîngă care poposise era mai zglobie decît toate apele pe care le cunoscuse în lunga cale bătută pînă să ajungă aici. Şi cu toate că se afla de puţină vreme pe aceste meleaguri, începuse să se simtă bine. Parcă ar fi fost prin aceste locuri de cînd venise pe lume, parcă aici îşi petrecuse copilăria şi tot pe aici, pe undeva, într-o poiană, s-ar fi aflat şi casa părintească. Dar gînduri negre i se furişau în inimă, punînd stăpînire pe întreaga lui fiinţă. Şi tocmai despre suferinţele îndurate nu mai voia să-şi amintească. Ar fi dat orice să poată uita...

Sprijinindu-se în toiag porni cu pas legănat prin împrejurimi. Mare îi fu mirarea atunci cînd văzu că din pintenul de deal ce era în faţa lui se ridică nori albi. Parcă clocotea ceva acolo. Asemenea lucru nu mai văzuse niciodată. Îşi adună puterile şi porni într-acolo. Aci muntele se căsca şi din gura întunecoasă ieşeau vîlvătăi de aburi. Mînat de un neastîmpăr fără seamăn, Hercules pătrunse prin deschizătură în marea vaporilor de apă. Se aşeză jos şi alungînd norii într-o parte cu mîinile, căuta să vadă ce se întîmplă. Parcă se făcea că pe un cuptor uriaş, înroşit în foc, cineva toarnă apă. Mai alături, apa caldă din adîncuri ieşea la suprafaţă. Bucurîndu-se ca un copil de toate cîte le vedea, Hercules nici n-a bănuit cînd a trecut ziua şi s-a lăsat întunericul. Se ridică de pe bolovanul pe care şezuse. Parcă picioarele îl ajutară mai bine, parcă mîinile se mişcau mai repede, încheieturile nu-l mai ţineau, trupul nu-i mai era greu ca înainte de a poposi pe aceste meleaguri.

Uluit de cele ce i se întîmplase în ziua aceea, Hercules a mai poposit de cîteva ori în Grota cu aburi. Şi tot mereu intrînd în grotă, tot mereu scăldîndu-şi trupul, în baia aceea de apă şi abur, Hercules şi-a recăpătat forţa şi vigoarea de mai înainte.

Se mai spune că de atunci Hercules n-a mai plecat din aceste locuri niciodată. S-a însurat cu veşnic tînăra zeiţă Hebe, cu care a întemeiat un oraş care-i poartă şi astăzi numele, iar la Grota cu aburi au ridicat un altar unde aduceau jertfe în cinstea zeilor iubitori de oameni şi dătători de sănătate.

BALTA ZÎNELOR DIN CHEILE TURZII

Un colţişor de rai din nenumăratele locuri frumoase ale patriei noastre. Sîntem în apropiere de oraşul Turda, pe valea pîrîului Hăşdatele. Prin această vale se deschid, ca tăiate de o lance uriaşă, minunatele chei ale Turzii. Privind malurile, parcă te prinde ameţeala. Pe o parte şi pe alta, pereţii albi de var sclipesc la soare. Petece din pădurea Mişchiului, pe un mal, se saltă pe trepte, privind spre crestătura ce se ridică pe celălalt. Trecem prin chei cu inima strînsă. La fiecare pas totul pare că se prăvale. Ziduri roase de vreme sprijină cu frunţile lor bolta cerului. Toată valea e plină de vuietul asurzitor al pîrîului care se zbuciumă între maluri. Pe măsură ce înaintăm, cheile devin tot mai strîmte. Într-un loc cerul aproape că dispare, aşa de mult se împreună pereţii văii. Pîrîul se zvîrcoleşte şi spumegă izbind malurile cu furie. Deodată valea coteşte şi în faţă ne apare locul minunat de la Balta Zînelor.

★

Cică în vremea de demult coborau din înaltul cerului zînele cele frumoase aducătoare de noroc. Veneau mai ales cele tinere, să petreacă pe meleaguri pămîntene, şi totodată să vadă cum îşi duc viaţa oamenii. Din păcate, petrecerile lor nu durau prea multă vreme, căci mamele lor, zînele cele bătrîne, nevăzînd cu ochi buni joacă cu pămîntenii, le chemau degrabă acasă.

Într-o vară au coborît ca de obicei trei zîne surori. Au poposit într-un loc în care natura darnică a adunat toate frumuseţile pămîn-

tului. Cum au ajuns aici, le-a venit în minte un gînd năstruşnic: să-şi ridice un sălaş, ca să aibă, după cum spuneau ele, unde să tragă cînd vin pe pămînt. Şi de la gînd au trecut repede la faptă. S-au apucat fetele să lucreze cum se pricepeau mai bine şi, harnice cum erau, au ridicat în puţină vreme o casă mîndră şi frumoasă. Casa era aşezată într-o minunată vale, prin mijlocul căreia îşi mîna zglobiu apele un pîrîu de munte. Toată ziua, neavînd altă treabă de făcut, zînele alergau prin poienile însorite, cotrobăiau peste tot, ca să afle noi şi noi locuri minunate de pe pămînt. Iar cînd seara se lăsa, cînd boarea cenuşie a amurgului cobora alene peste sălaşurile din jur, zînele, ostenite de atîta alergătură, şedeau pe prispă şi priveau la ciobanii care-şi coborau oile spre staule.

Aşa a trecut o bună bucată de timp. Mulţi flăcăi de prin partea locului ar fi dorit să stea în preajma lor, căci fete harnice ca ele rar ai fi întîlnit, iar de frumoase nici să nu mai vorbim. Erau doar zînele cele frumoase aducătoare de noroc.

Într-o zi, fiecăreia din ele i-a căzut drag cîte un flăcău. N-a ştiut una de alta pînă în ziua cînd s-au dus să-i spună mamei focul care le ardea inima. Erau tare fericite de dragostea lor, mai ales pentru faptul că ele, trei surori, iubeau trei fraţi, toţi unul şi unul. Numai mama lor, zîna cea bătrînă, n-a fost de loc fericită la auzul acestei veşti. S-a împotrivit chiar şi măritişului şi, ca să le necăjească şi mai mult, nu le-a mai lăsat să meargă pe pămînt. Pentru că o zînă nu are altă menire decît să poarte noroc oamenilor şi numai atît. Dar să se mărite cu un pămîntean era din cale-afară ! Toate erau mîhnite de împotrivirea mamei. Şi dacă au reuşit să mai coboare pe pămînt, se datoreşte faptului că au făgăduit că nu se vor mai întîlni cu flăcăii.

Aflînd de suferinţa lor, Zîna apelor le-a sfătuit să coboare din nou pe pămînt, să meargă într-un loc numai de ea ştiut şi s-o aştepte acolo. Nu după multă vreme a venit în valea aceea şi Zîna apelor. Bună la suflet cum era, Zîna a topit cu puterea ei toate zăpezile de pe munte. Apa a început să şiroiască şi să se adune în vale. Cît ai clipi, locul unde se adunase apa s-a transformat într-o baltă mare şi

adîncă. După ce totul s-a întîmplat după voia inimii sale, Zîna apelor le-a sfătuit să se scalde în apa aceea.

Fetele au făcut aşa cum le-a povăţuit Zîna apelor. Dar apa era fermecată. După scăldat, zînele au simţit că sînt cu totul altele. Aşa se face că într-o zi, cu toate că au fost chemate de mama lor, fetele n-au mai prins aripi să zboare acasă, în înaltul cerului, ci au rămas pentru totdeauna pe pămînt. Deveniseră pămîntene la fel ca şi cei dragi lor.

Într-un tîrziu, ciobanii şi-au adus miresele acasă. Balta unde zînele au devenit oameni ca şi noi se cheamă şi azi Balta Zînelor şi stă cuibărită în Cheile Turzii.

SCĂRIŞOARA

Bihorul este cel mai pitoresc masiv din Munţii Apuseni. Aici au fost strînse laolaltă toate tainele din lume, cele mai fantastice şi enigmatice forme, adevărate comori carstice. Zeci de hrube şi bolţi, peşteri mari şi mici se deschid pentru a se lăsa cercetate, admirate şi scoase din bezna veşnică în care s-au vîrît. În faţa acestor nestemate ale adîncurilor, cercetătorul are impresia că a intrat într-o minunată lume de basm. Una din aceste comori este peştera Scărişoara.

Aici poţi ajunge mergînd pe valea Arieşului prin valea Gîrdei Seci sau pe valea Urdîncuşii. La Scărişoara sîntem în inima Ţării Moţilor.

Sub un dîmb acoperit de o haină verde se deschide peştera. Coborîm o bucată în hău. Prin poartă năvălesc aburi ce se nasc din bătălia între căldura şi frigul adîncului. Intrăm într-o sală de o monumentalitate fără seamăn, pe a cărei pardoseală, netedă şi lucie ca sticla, se găseşte un adevărat gheţuş subpămîntean.

Peste această împărăţie tronează inima gheţii veşnice, mai mîndră ca cea mai frumoasă catedrală din lume. Blocuri mari şi mici, turle şi cupole, coloane de gheaţă sclipitoare, lucie şi transparentă s-au adunat în gigantul de 50 000 tone. De la prima picătură de apă pătrunsă aici şi care s-a sleit pentru totdeauna au trecut aproape 3000 de ani.

În adîncul peşterii, unde aerul e mai cald, picăturile de apă nu mai ajung să îngheţe. Aici s-au format stalactitele şi stalagmitele

(multe se mai nasc şi astăzi) din calcarul pe care apa l-a cărat şi l-a depus. Lumea de piatră, într-o bogăţie de forme ca : pilaştri şi coloane, buzdugane şi candelabre, melci, ciuperci şi ramuri, este colorată în argintiu, sîngeriu sau roz. Acestea sînt doar o părticică din minunatele podoabe ale Scărişoarei, cea mai frumoasă comoară, ce se ascunde în dedesubturile pămîntului românesc.

★

Înainte vreme, prin aceste locuri era stăpînă Zîna apelor. Era o fată frumoasă cum rar ai fi întîlnit în altă parte. Cît era ziulica de mare alerga ca o sfîrleză de colo-colo prin minunatele locuri din împărăţia ei. Şi drept este că împărăţia, care nu era prea mare, era presărată cu tot felul de frumuseţi. Munţii cu crestele golaşe străluceau în bătaia soarelui. Pădurea de la poale fremăta legănată de vîntul căldicel de la miazăzi. Peste tot erau izvoare cu apă cristalină şi rîuri care săreau zglobii din piatră în piatră.

Zîna apelor avea un castel aşezat undeva sub munte. În castel fuseseră adunate toate nestematele cîte se aflau pe faţa pămîntului. Pe pereţi, pe tavan, pe pardosea, erau presărate tot felul de bogăţii, în toate formele şi culorile. Trăia fericită Zîna apelor în împărăţia sa.

De la o vreme însă fericirea a început să se schimbe în necaz. Izvoarele au început să sece. La multe din ele nu se mai vedea nici locul unde apa îşi făcuse loc spre lumina zilei. De la o zi la alta văile rîurilor, care aveau apă din belşug, începură să piardă apa şi mai tîrziu să sece de tot. Florile au început să se ofilească şi nu mult după asta să se usuce din lipsă de apă. Mureau florile, murea iarba şi nimeni nu ştia de ce. În zorii fiecărei zile Zîna slobozea alte şi alte ape, dar pînă spre seară se făceau nevăzute şi dispăreau ca prin farmec.

Văzînd toate acestea, Zîna a pornit să bată drumurile împărăţiei, cînd într-o parte, cînd în alta, în căutarea nelegiuitului care îi făcea atîta rău. Într-o zi a văzut într-o poiană pălită de arşiţă urme tare ciudate. A cercetat una, două, nouă. Urmele se înmulţeau din ce în ce, cu cît se afunda în pădure. Zîna apelor a tresărit. „Nu-i a

bună“ şi-a zis în gînd. Urmele acestea le mai văzuse odată, dar asta fusese tare de mult. Cînd era copil cu obrajii bucălaţi şi se juca în poienile scăldate de soare, a scăpat ca prin urechile acului de mînia Căpcăunului. Dar trecuse multă vreme de atunci şi, din cîte auzise, Căpcăunul era bătrîn şi nu mai putea mînca oameni. Se mulţumea numai să facă rău, cît mai mult rău era cu putinţă, şi în primul rînd să sece izvoarele. Parcă îl ardea în piept, că oricîtă apă ar fi băut, tot mai setos era. Zîna apelor se dezmetici din toropeala gîndurilor ce o cuprinsese. Într-adevăr, urmele îi erau bine cunoscute. Căpcăunul venise să-i calce iar pămînturile împărăţiei. Umblînd mereu, Zîna apelor a găsit alte şi alte urme, semn că vrăjmaşul era pe aproape.

Mergînd de colo-colo, însetatul Căpcăun a ajuns la castelul unde se afla Zîna. Străjile au dat de ştire. Dar Zîna nici n-a avut răgaz să întărească intrarea în palat, căci vrăjmaşul s-a şi arătat cu trupul său mătăhălos. Cînd l-a văzut, Zîna apelor a fost cuprinsă de cea mai mare spaimă. Frica, care-i strîngea ca un cleşte inima, n-o mai cunoscuse niciodată. Viaţa ei era în primejdie. Pe unde să fugă şi cui să-i ceară ajutor ? Din castel n-avea pe unde ieşi. Şi chiar dacă ar fi avut, pînă la suratele ei, care i-ar fi sărit în ajutor, era cale lungă. Ce să facă ? A prins Zîna să-şi sleiască apele care se aflau în juru-i şi o dată cu ele şi fiinţa sa dispărea.

În zadar a vrut Căpcăunul s-o împiedice. În zadar i-a acoperit trupul cu mantia lui. Zîna cea frumoasă se răcea tot mai mult, prefăcîndu-se într-o bijuterie de gheaţă.

Căpcăunul cel setos n-a mai putut prinde nici măcar ultimele firicele de apă care alergau grăbite la stăpîna lor. Fusese învins pentru totdeauna. Nemaiavînd apă cu care să-şi potolească setea care-i ardea sufletul, a murit.

Trupul gingaşei şi dătătoarei de viaţă, Zîna apelor, a rămas de atunci în castelul ei, ca o nestemată a adîncurilor. La suprafaţă, în primăvara următoare, surorile Zînei, izvoarele cristaline şi pîraiele zglobii au prins din nou viaţă.

CURCUBETA

Scăldată de o parte de apele Crişului Negru şi de cealaltă de izvoarele Arieşului, ce curg prin imensitatea unei linişti profunde, culmea Bihorului, semeaţă şi puternică, este o adevărată minune plăsmuită de natură.

Deasupra spinării Bihorului se ridică spre înaltul cerului Curcubeta de 1848 m, cea mai înaltă culme, aşezată parcă să vegheze împrejurimile. Privită dinspre Vaşcău sau Beiuş, Curcubeta ni se dezvăluie sub forma unui pepene uriaş. Dacă ai fericirea să priveşti de pe creastă împrejurimile masivului, ochii sînt încîntaţi de privelişti neasemuite. Nicăieri în alt colţ de ţară nu se întîlnesc în măruntaiele pămîntului atîtea bogăţii metalifere, din cele mai felurite. Pe seama bogăţiilor din Munţii Apuseni s-au brodat cele mai frumoase legende. Să dăm glas uneia din ele.

★

Demult, tare demult, a trăit prin aceste locuri un om bun la inimă, dar foarte necăjit din pricina sărăciei. Singura lui mîngîiere era Gavrilă, un băiat harnic şi tare inimos. De la tatăl lui a învăţat să meşterească lemnul. Aducea buşteni de la pădure şi cît e ziulica de mare cioplea cu barda fel de fel de cofe şi doniţi, de-ţi era mai mare dragul să le priveşti. Se dusese vestea peste şapte sate de frumuseţea lucrăturilor din lemn pe care le făcea Gavrilă. Cînd gătea mai multe, le ducea la tîrg, le vindea şi cu banii căpătaţi alerga la tatăl său.

Zilele se scurgeau una cîte una. Bătrîn şi bolnav, tatăl lui Gavrilă ajunsese la capătul puterilor. Într-o zi a închis ochii pentru totdeauna.

Băieţaşul a rămas singur, fără nici un ajutor. Nu mai avea pe nimeni şi era tare necăjit. Nu mai avea nici cine-l dojeni cînd făcea cîte o poznă, nici cine-l mîngîia sau îmbărbăta cînd avea de făcut un lucru mai greu. Dar băiatul nu s-a descurajat. Mai vîrtos s-a apucat de treabă şi cu mai mult sîrg cioplea de dimineaţă pînă seara.

Într-o zi află de la oamenii din sat că avea să fie un tîrg mare, sus pe vîrful muntelui. Băiatul se şi apucă de treabă, să gătească cofele şi doniţele pe care le începuse. Le aranjă cu tot dichisul. Cu o zi înainte de tîrg le prinse pe toate cu o funie de cînepă şi o porni spre locul unde se ţinea tîrgul, ca în zori să fie acolo. De dimineaţă se adunase o mulţime de oameni, cei mai mulţi ciobani de la stînele din jur. Forfoteau de colo pînă colo, în căutare de vase de lemn pentru lapte, pentru jintiţă şi pentru multe alte treburi la stînă. Cît ai clipi, Gavrilă tocmi marfa, o dădu şi cu bănişorii prinşi într-o legăturică pe care o vîrî în sîn, porni grăbit spre casă. Pînă la căderea serii avea să fie în satul lui.

Merse o bucată de drum, dar, cum era tare ostenit, se aşează la marginea cărării care ducea spre sat. Se întinse la umbra unui copac rămuros şi de unde vru numai să se odihnească puţin, aţipi şi adormi de-a binelea.

În timp ce dormea, Gavrilă a visat cum Zîna norilor, care-şi avea lăcaşul pe muntele cel mare, s-a apropiat de el şi i-a spus:

— Măi băiete, eu văd cît de mult te chinuieşti tu cu făcutul doniţelor, cum nu poţi merge şi tu ca ceilalţi copii de vîrsta ta la şcoală, că toată ziua roboteşti după lemne la pădure. De aceea m-am gîndit să-ţi dau un sfat. Apucă-te de bostănărie. Primăvara ai să semeni pepeni, vara ai să-i păzeşti să nu-i strice ciorile şi după ce-i vinzi poţi trăi cu banii cîştigaţi toată iarna. În acest timp o să umbli la şcoală, să înveţi şi să te luminezi.

La auzul acestor vorbe, Gavrilă rămase uimit. Va putea oare să înveţe şi el dacă o să semene primăvara pepeni? Oare va aduna

destui bani ca să aibă ce mînca peste iarnă ? Deodată îi veni un gînd şi întrebă pe Zîna norilor :

— Apăi, frumoasă Zînă, aş face precum zici, dar de unde să iau seminţe de pepeni sau dovleci, că pe la noi nici pomeneală de aşa ceva.

Zîna scoase din buzunarul mantalei în care stătea înfăşurată un pumn de seminţe şi le dădu băiatului. Cînd Gavrilă se trezi şi sări în picioare, se pomeni că ţine în mînă seminţe de pepene pe care le vedea pentru prima oară. Se uită cu luare-aminte la ele şi le vîrî în buzunar.

A venit primăvara şi Gavrilă, după spusele Zînei norilor, a săpat toată grădina şi a semănat-o cu pepeni. A mai venit şi o ploaie la vreme şi seminţele au prins a încolţi. Cam la mijlocul grădinii un răsad creştea văzînd cu ochii. Dădu repede flori, apoi în loc de pepene se ivi un ghemotoc care semăna mai mult a dovleac. Băiatul îl privea şi se minuna. Tot felul de idei îi treceau prin cap. „Oare nu l-a înşelat Zîna ?“ Aceasta, aflîndu-i gîndul, i se arătă într-o zi pe înserat.

— Măi băiete, nu fi trist. Ia fă bine şi ai grijă mai mare de dovleac, că el o să-ţi fie de mare folos. După asta Zîna se făcu nevăzută.

Gavrilă, încredinţat că e aşa, stătea toată ziulica lîngă dovleac privindu-l cum creşte. Şi a crescut dovleacul mare, că atunci cînd s-a copt abia putea încape într-o căruţă.

Veni iarna, dar Gavrilă era tot mai necăjit. Banii pe care îi luase pe pepeni nu-i ajungeau nici pentru mîncare. Dovleacul nu i l-a cumpărat nimeni, căci era prea mare. Atunci a găsit cu cale să spargă dovleacul, să-l coacă la cuptor ca să-şi astîmpere foamea. Dar pe o felie, ce să vezi ? În rînd cu celelalte seminţe stătea una mai mare, ce strălucea de-ţi lua vederea. Părea toată poleită cu aur. O luă cu băgare de seamă, o puse în basma şi o duse în casă.

În fiecare zi cînd venea de la şcoală îşi arunca ochii pe poliţă, unde strînsese seminţele pentru semănat.

Veni şi multaşteptata primăvară iarăşi. Gîndindu-se băiatul că dacă din seminţele date de Zînă a ieşit un asemenea dovleac, ce avea să iasă din sămînţa poleită cu aur ! Fără să spună la nimeni se duse şi semănă seminţele într-un loc, la marginea satului.

Şi sămînţa vrăjită a răsărit, a crescut un curpăn mare. În toiul verii a înflorit şi a legat rod. La început era doar o măciulie cît pumnul. Dar pe zi ce trecea, creştea tot mai mare, cît o minge, cît roata carului, cît casa, cît satul şi creştea mereu de s-au minunat toţi oamenii care veneau să-l vadă. A crescut dovleacul cît un deal, şi mai apoi cît un munte. Cînd s-a copt bine, Gavrilă a chemat toţi oamenii din sat să-l spargă şi să-l împartă. Abia i-au putut face o gaură cît să încapă un om. Întîi a intrat băiatul, după el, unul cîte unul, tot satul, ba au mai venit şi oameni de prin satele din jur.

Înăuntru ce să vezi ? Minunea minunilor. Claie peste grămadă stăteau trîntite nestemate de tot felul. Pe pereţii dovleacului erau prinse boabe de aur şi argint. Tare greu le venea oamenilor să creadă că ceea ce vedeau nu-i o nălucire. Pînă la urmă s-au convins de adevăr. Căci dovleacul era o bogăţie fără seamăn, care l-a scăpat de sărăcie nu numai pe Gavrilă, ci pe toţi oamenii din sat, pe cei din satele din jur, pe nepoţii şi strănepoţii acestora.

De atunci şi pînă astăzi se scot multe bogăţii din măruntaiele dovleacului care s-a prefăcut cu timpul într-un munte. Oamenii din satele răsfirate la poalele lui l-au numit Curcubeta, căci în graiul lor înseamnă dovleac.

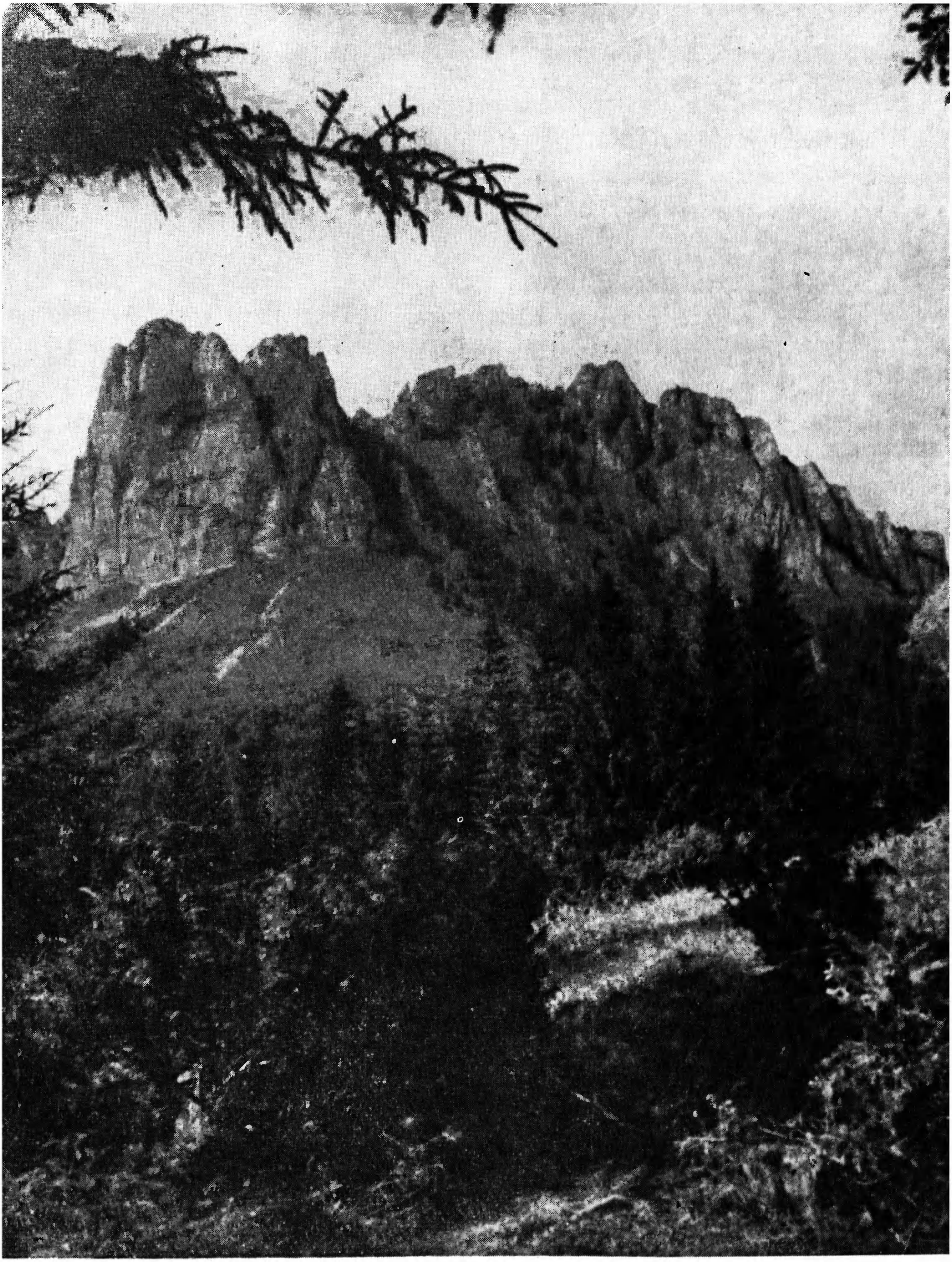

Înalt, cu fruntea semeață, Ceahlăul ne oferă posibilitatea ca pe vreme foarte senină, către asfințitul soarelui, să vedem de la 1904 m mai toată Moldova.

...cornul de piatră al Panaghiei... stă meditativ și privește la cele ce se întîmplă în jurul său.

Pîrîul se zvîrcolește și spumegă izbind malurile cu furie. Deodată valea cotește și în față ne apare locul minunat de la Balta Zînelor.

...Bîlea... este cel mai mare lac al Făgărașului. Cînd vîntul suflă cu putere, din verzuie cum este de obicei apa, se întunecă și devine negricioasă.

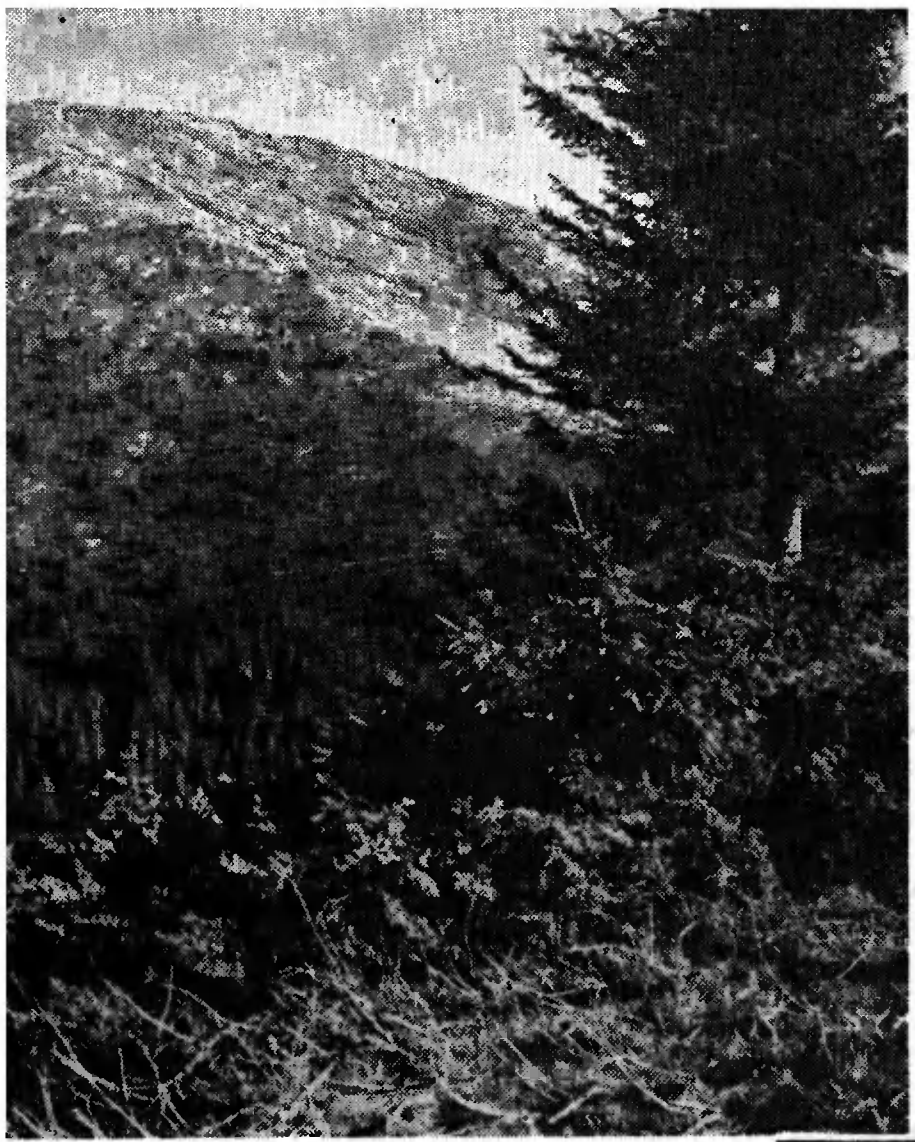

Deasupra spinării Bihorului se ridică spre înaltul cerului Curcubeta... cea mai înaltă culme, aşezată parcă să vegheze împrejurimile.

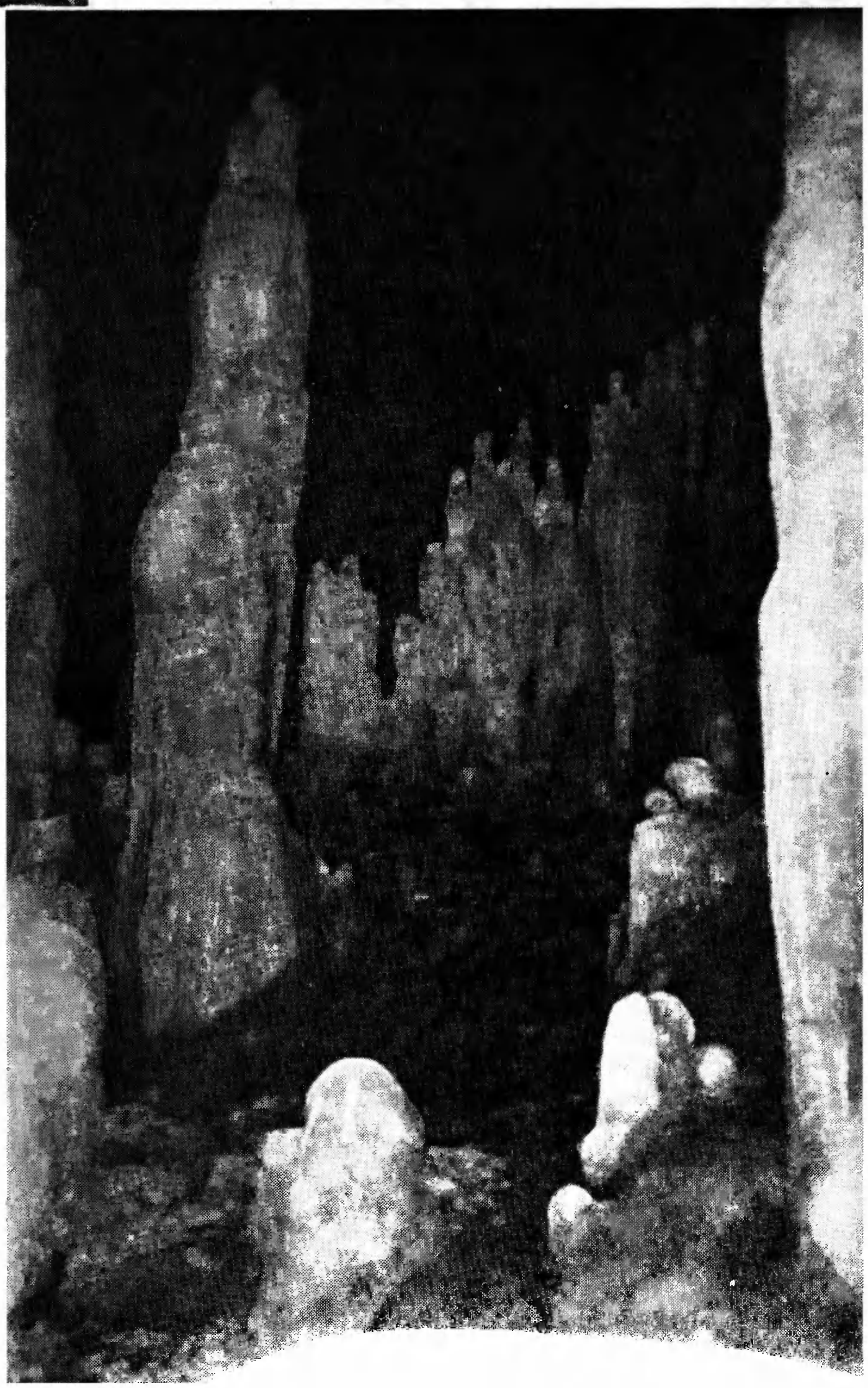

...minunatele podoabe ale Scărişoarei, cea mai frumoasă comoară, ce se ascunde în dedesubturile pământului ţării noastre.

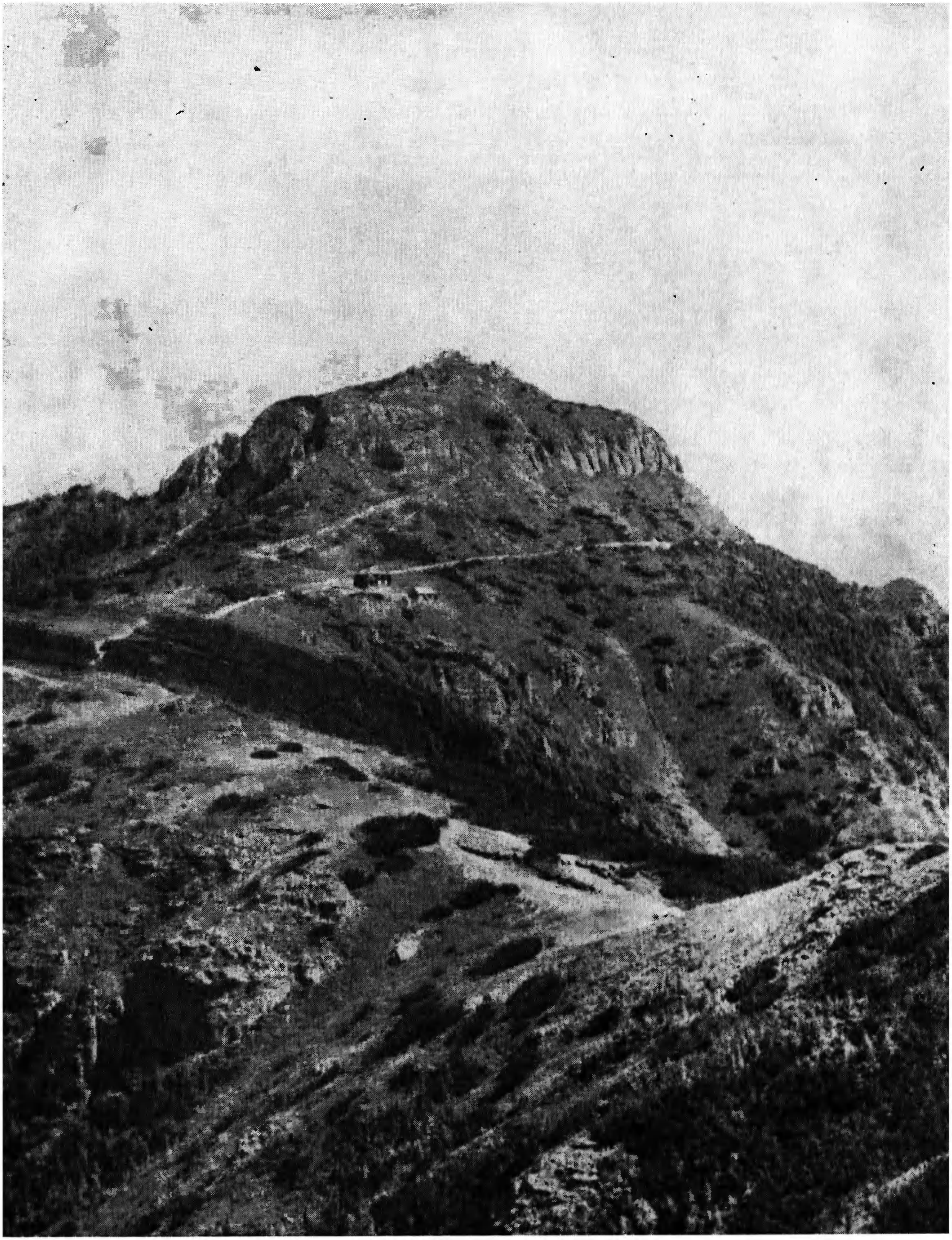

În împărăția peste care domnește vîrful Toaca nu se aude decît vuietul vîntului.

Tigăile... opera ploilor și vînturilor ce rod fără încetare din trupul muntelui, ni se prezintă în fața ochilor ca un tărîm dintr-o altă lume, o lume de basm. →

La capătul dinspre miazăzi al Carpaților moldovenești, acolo unde aceștia își dau mîna cu cei muntenești, se întinde la adăpost de biciuirea vîntului, vechea țară a Vrancei.

↓

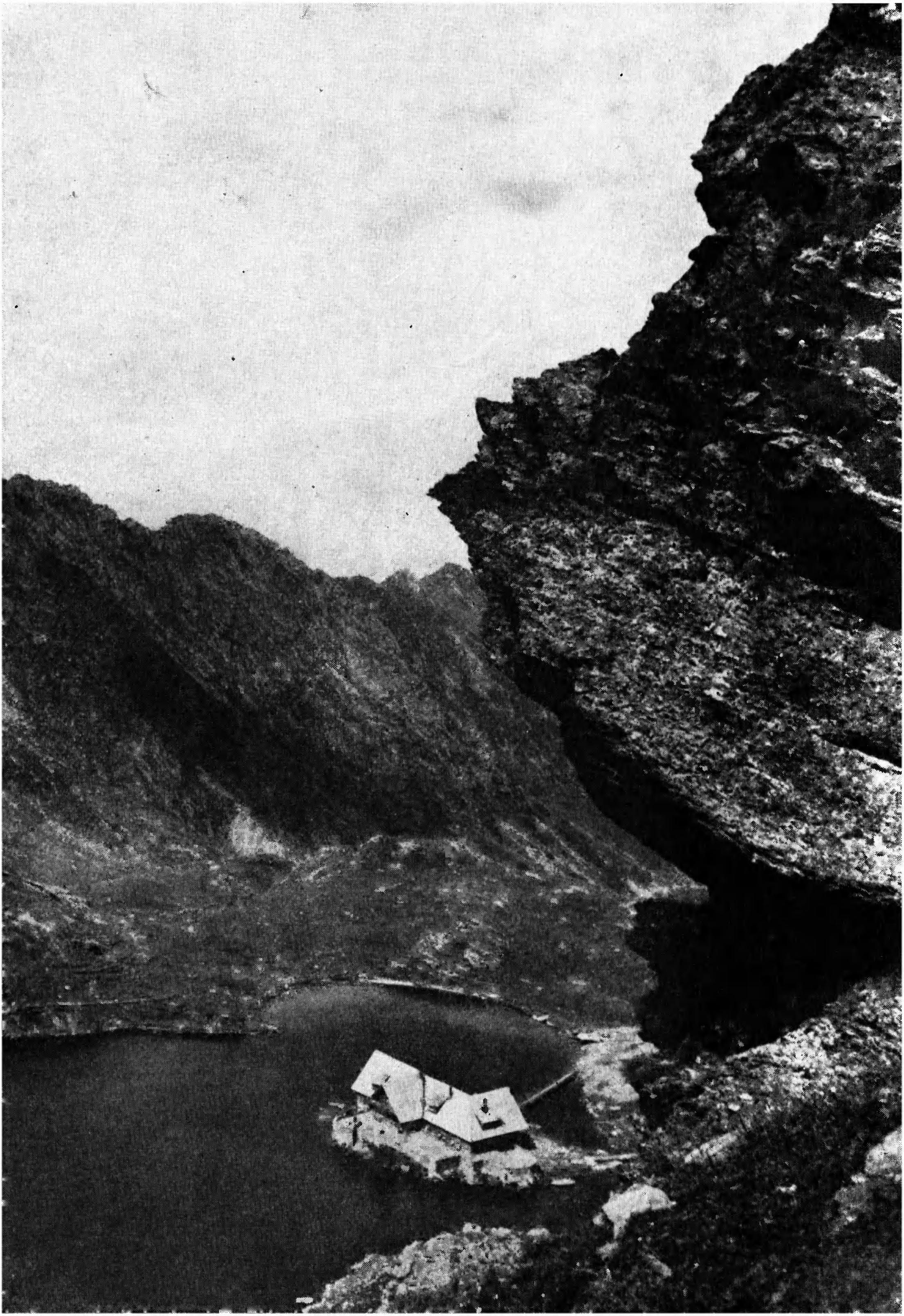

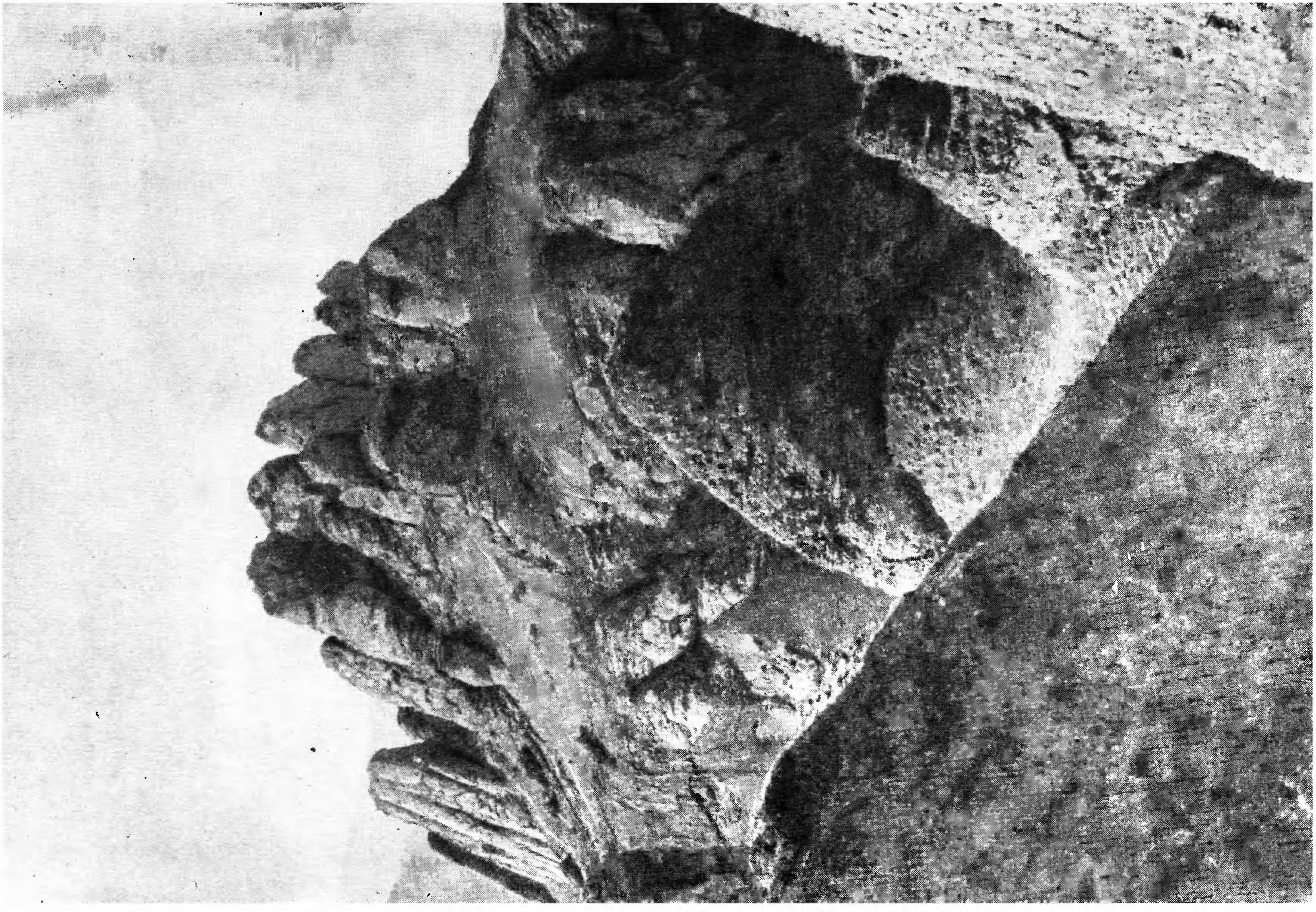

Deasupra Văii Prahova... străjuiesc namile de piatră albă-vineţie, rînduite într-o formă ciudată. Sînt „Colţii Morarului“.

Piatra Craiului... În bătaia razelor, scînteind orbitor, se desprinde din noianul frumuseţilor dimprejur, ca şi cum ar creşte din mijlocul lor.

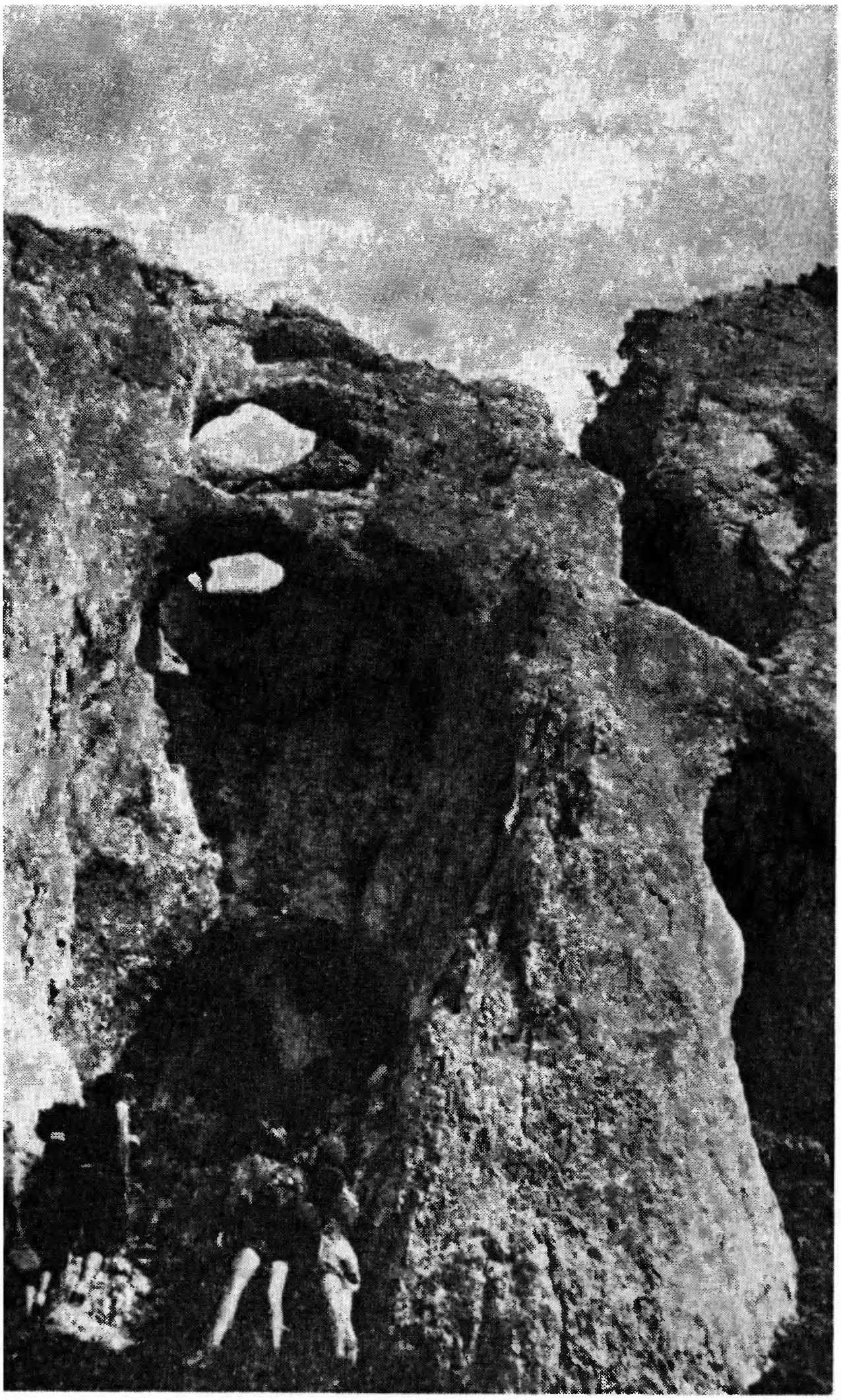

Pironit de veacuri în coasta muntelui... Zăplazul apare în toată măreția lui după un drum plin de surprize.

...în apropierea Negoiului... stă împlîntată de veacuri în spinarea muntelui o uriașă aschie de stîncă... Locuitorii acestor plaiuri îi zic Acul Cleopatrei. —→

Lumina de miez de zi se revarsă darnică peste cele mai fantastice forme care apar ochiului pe culmea Bucegilor, peste inegalabilele ciuperci gigantice: „Babele".

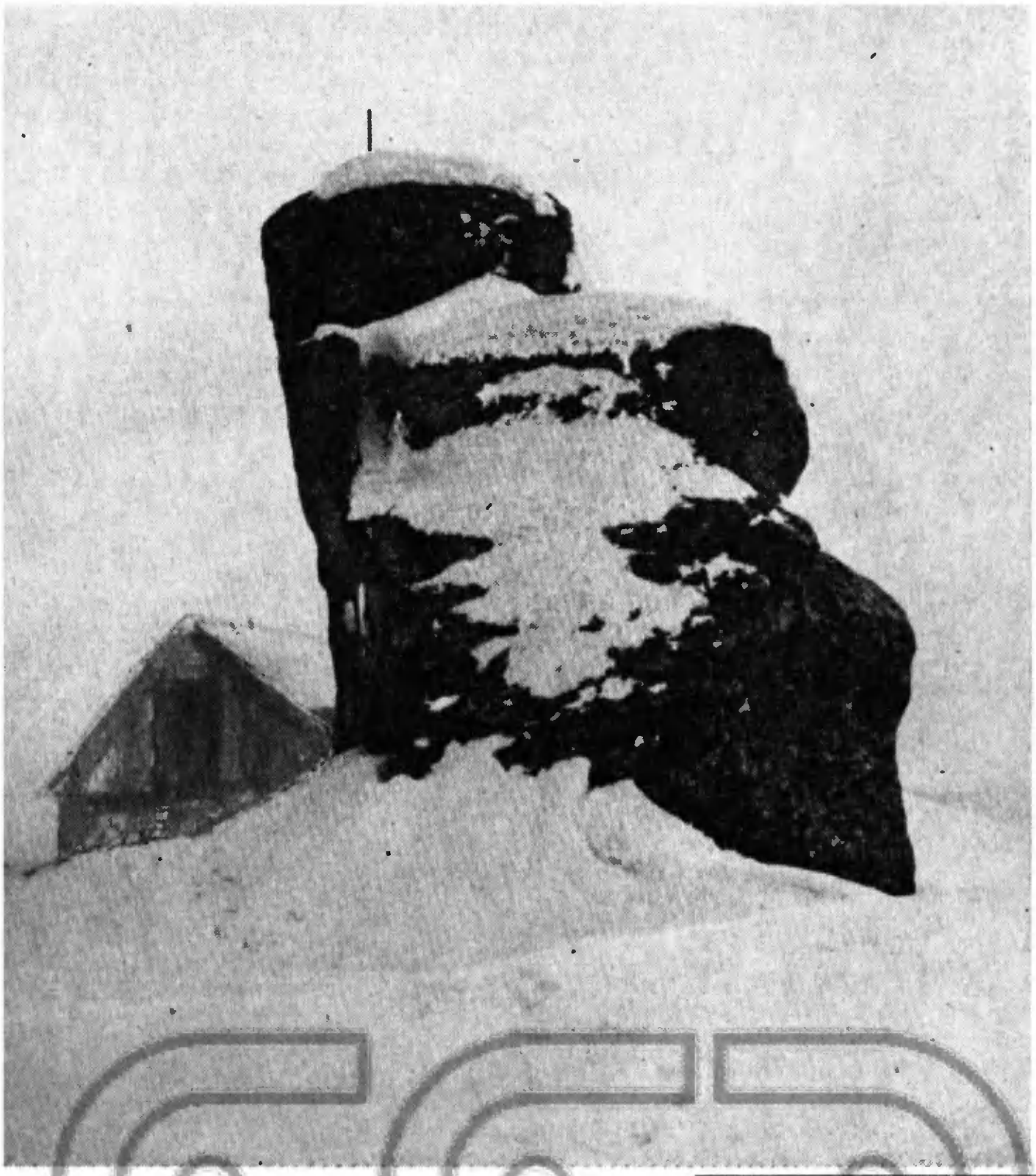

„Omul“ bătut de ploaie și viscol... Privește mereu la munții care se ridică falnici unul din altul și care străjuiesc depărtarea.

Urlătoarea... Un șuvoi de apă înspumată se aruncă prin ruptura muntelui și se prăvale la picioarele noastre.

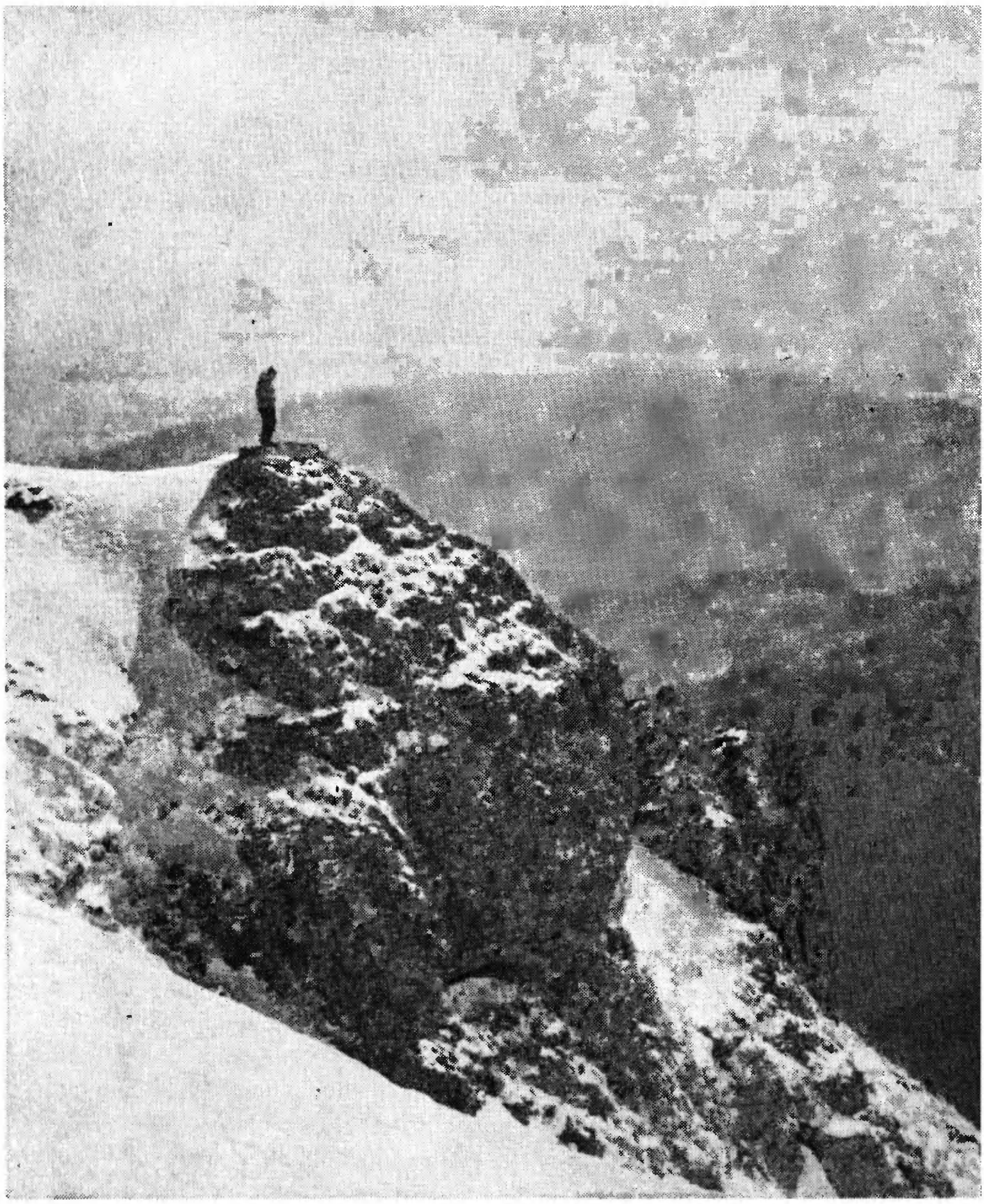

Vîrful cu Dor... se înfățișează ca un gurgui sau dom, ce tronează peste vastele întinderi de piatră.

...Peştera Ialomicioarei, poate cea mai pitorească peşteră din toţi Carpaţii de la miazăzi.

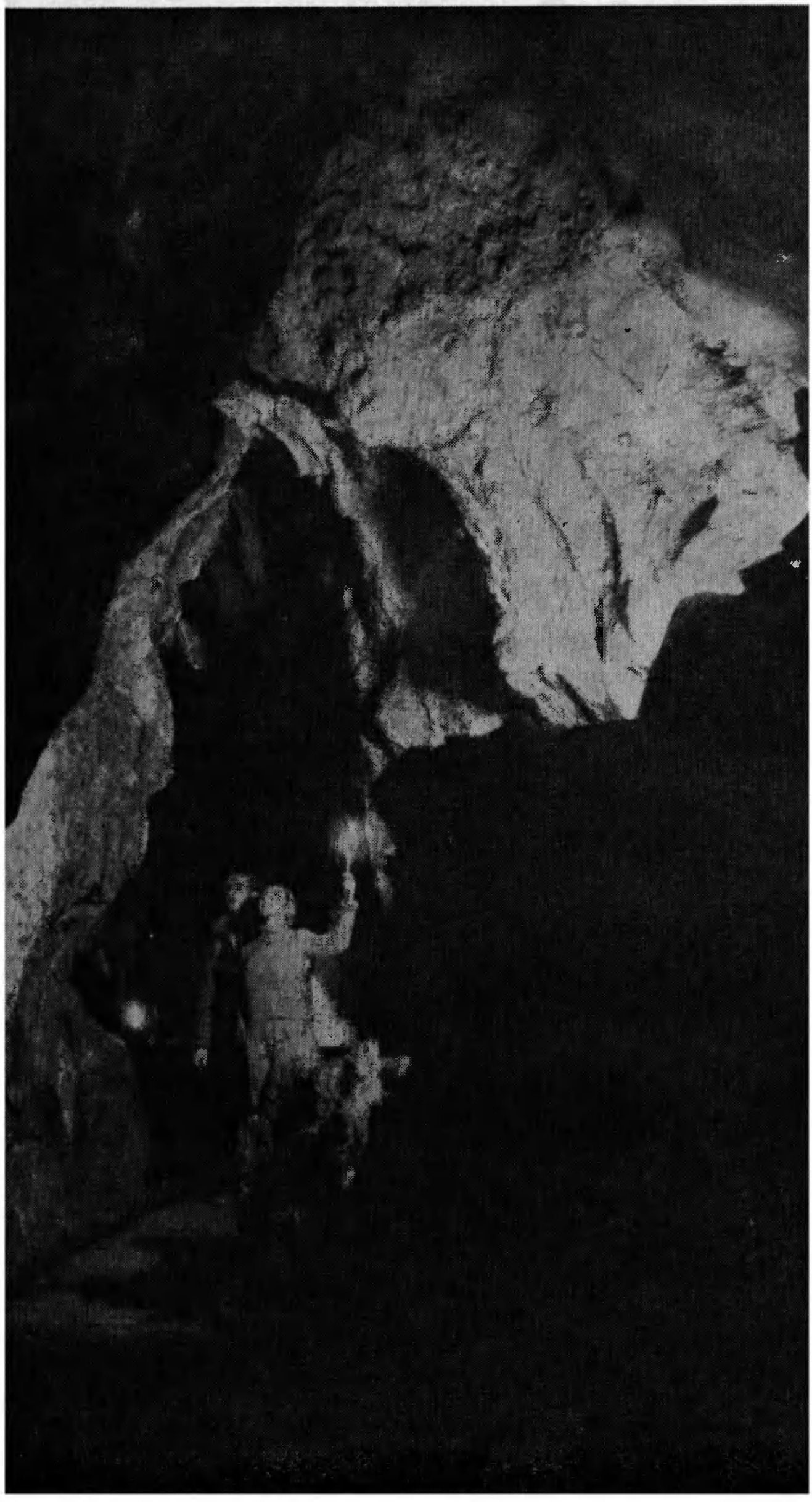

CUPRINS

Ceahlăul	5
Toaca	10
Panaghia	13
Dochia	16
Ţara Vrancei	21
„La Scaune“	24
Tigăile Ciucaşului	26
Colţii Morarului	29
Babele	32
Omul	35
Urlătoarea	39
Vîrful cu Dor	42
Peştera Ialomicioarei	45
Piatra Craiului	49
„La zăplaz“	53
Căpriorul Craiului	56
Acul Cleopatrei	59
Bîlea	63
Armăsarul şi clopotul	66
Brazda lui Novac	69
Grota cu aburi	73
Balta zînelor din Cheile Turzii	76
Scărişoara	79
Curcubeta	82

Redactor : IOANA RICUS
Tehnoredactor : GHEORGHE CHIRU

Dat la cules 15.10.1968. Bun de tipar 24.01.1969. Apărut 1969. Comanda nr. 2023. Tiraj 25.160. Broşate 21.600 + legate 3560. Hîrtie tipar înalt A. de 80 g/m², 700×1000/16. Coli editoriale 5,32. Coli de tipar 5,5. Planşe 8. A. 13.787. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—93.

Tiparul executat sub comanda nr. 2023 la Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România.